

Finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta domaćih institucija - case study

Ministarstvo civilnih poslova BiH

Selma Osmanagić - Agović

Sadržaj

Sažetak

Lista skraćenica

1. Uvod

- 1.2. Metodologija rada
- 1.1. Pregled studije

2. Opis problema

- 2.1. Dosadašnji razvoj civilnog društva
- 2.2. Finansiranje civilnog društva u BiH
- 2.3. Trenutno stanje civilnog društva u BiH
- 2.4. Važnost postojanja razvijenog i jakog civilnog društva
- 2.5. Uticaj civilnog društva na put Bosne i Hercegovine ka Evropskoj uniji
- 2.6. Rezultati istraživanja
 - 2.6.1. Rezultati istraživanja sadašnjeg načina finansiranja organizacija civilnog društva iz domaćih budžeta sa posebnim osvrtom na državni nivo viđeni iz ugla organizacija
 - 2.6.2. Rezultati istraživanja dobiveni iz intervjua sa predstavnicima Ministarstva civilnih poslova BiH
 - 2.6.3. Zaključci sprovedenog istraživanja
- 2.7. Nedostatak strateške vizije kod državnih ministarstava vezano za saradnju sa OCD-ovima
- 2.8. Rezime problema
- 2.9. Primjer iz regiona: Način kako je Hrvatska uredila odnos između Vlade i civilnog društva i pitanje finansiranja organizacija civilnog društva iz državnog budžeta

3. Policy opcije

- 3.1. Opcija 1. Zadržavanje trenutnog institucionalnog i pravnog okvira za finansiranje organizacija civilnog društva uz određene modifikacije
- 3.2. Opcija 2. Uspostava Ureda za saradnju sa nevladinim sektorom pri Vijeću Ministara BiH i dodjeljivanje nadležnosti za finansiranje OCD-ova ovom Uredu
- 3.3. Najbolje rješenje

4. Preporuke

5. Zaključak

Bibliografija:

Prilog 1: Upitnik za organizacije civilnog društva

Prilog 2: Spisak organizacija kojima su dodjeljeni grantovi od strane Ministarstva civilnih poslova BiH u 2008. godini

Sažetak

Finansiranje organizacija civilnog društva (OCD) iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine je oduvijek bilo kontraverzno pitanje. Nedovoljna transparentnost u ovom procesu, nedostatak starteške vizije kod institucija, a vezano za finansiranje i pružanje podrške OCD-ovima, dodjeljivanje sredstava na političkoj i ličnoj osnovi su elementi koji obilježavaju ovaj proces i zbog kojih domaća javnost i organizacije gube

- 2 povjerenje u institucije koje
- 3 dodjeljuju finansijsku pomoć.
- 4 Dodjela sredstava, po ad hoc principu bez jasno utvrđenih ciljeva,
- 4 je također, jedna od karakteristika
- 6 trenutnog načina dodjeljivanja
- 7 finansijske pomoći OCD-ovima.
- 8 Imajući na umu značajna sredstva
- 9 koja se odvajaju za podršku civilnom društvu i pojedincima, ovaj
- 10 proces bi uz pravilno i sistematsko planiranje, kao i plansku dodjelu
- 12 sredstava, itekako doprinio razvoju
- 13 civilnog društva i omogućio prestanak njegove ovisnosti o novcu
- 13 međunarodnih donatora. S druge
- 14 strane, prednosti za domaće
- 14 institucije bi bile višestruke, jer
- 14 bi takvim načinom finansiranja
- 17 OCD-ova, one bile u stanju da
- 17 jedan dio svojih nadležnosti, za
- 17 koje trenutno nemaju kapaciteta,
- 18 prenesu na relevantne OCD-ove.
- 18 Trenutni model finansiranja OCD-
- 19 ova od strane većine domaćih
- 19 institucija vlasti nema iza sebe
- 19 nikakav stratešku, plansku i
- 20 sistematsku podlogu i viziju, te
- 21 stoga nema ni pozitivnog uticaja
- 23 na razvoj civilnog društva u Bosni i
- 26 Hercegovini (BiH).

Lista skraćenica

BiH – Bosna i Hercegovina

DEK – Delegacija Europske komisije

EU – Europska Unija

IPA – Instrument za predpristupnu pomoć (Instrument for Pre-accession Assistance)

NVO – Nevladine organizacije

OCD – Organizacije civilnog društva

Selma Osmanagić Agović

je magistrirala je 2005. Godine na programu "Upravljanje državom i humanitarni poslovi" koji zajednički vode La Sapienza Univerzitet u Rimu i Univerzitet u Sarajevu. Završila je Pravni fakultet u Sarajevu. Zadnjih 5 godina je radila za Američko udruženje pravnika (ABA/CEELI) i za Direkciju za evropske integracije na projektima koji se tiču reforme pravosuđa, vladavine prava, edukacije sudija i tužilaca, borbe protiv korupcije i europskih integracija i civilnog društva. Trenutno je zaposlena kao stalni konsultant u konsultantskoj kući Atos Consulting na projektima koji se tiču uključenja civilnog društva u rad Ministarstva pravde BiH i Ministarstva sigurnosti BiH kao i na drugim sličnim projektima. Članica je ACIPS-a i pridruženi član Inicijative za vladavinu prava.

Uvod

Finansiranje OCD-ova iz budžeta domaćih institucija vrši se iz općinskog (okružnog), kantonalnog (u Federaciji BiH), entiteskog, te državnog budžeta. Na državnom nivou, najviše izdvaja Ministarstvo civilnih poslova BiH, dok ostala ministarstva odvajaju ili simbolične iznose ili uopšte nemaju predviđen budžet za saradnju i razvoj civilnog društva. Kako pokazuje studija "Analiza institucionalne saradnje između vladinog i nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini"¹ koju je uradio Kronauer Consulting u 2007. godini se sa svih nivoa vlasti izdvojilo oko 110 miliona KM za podršku civilnom društvu, dok je u 2008. godini taj iznos bio blizu 118 miliona KM.² Ista studija navodi da se najznačajnija sredstva izdvajaju iz općinskih budžeta, odnosno oko 60%, dok se najmanja sredstva odvajaju iz državnog budžeta, svega 2,17 posto od ukupnog iznosa koji se godišnje izdvoji za potrebe civilnog društva. Najviše sredstava se izdvaja za sportska društva 40,76%, zatim za boračke organizacije 14,96%, socijalne 9,37% i kulturno-umjetničke organizacije 8,92%. Do sličnih podataka je došla i Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) u svojoj analizi *Government Allocations for the NGO Sector in Bosnia and Herzegovina in 2007*. SDC: 2008³. Ova analiza također navodi da se veliki broj dodjele grantova odvija bez objavljivanja javnog poziva i bez postojanja procedura.⁴ To znači da su u pitanju visoki iznosi, ali zbog velikog broja nivoa vlasti u BiH, sa kojih se ta sredstva dodjeljuju OCD-ovima i zbog nedostatka koordinacije među njima, ovi iznosi gube svoju svrhu. Činjenica je da ne postoji jedna koherentna politika o finansiranju civilnog društva koja bi krenula sa državnog nivoa da bi se zatim primjenjivala i na nižim nivoima vlasti. Također, evidentno je da se finansiranje civilnog društva iz budžeta domaćih institucija posmatra kao politika koja oskudjeva na transparentnosti, koja nema za podlogu stratešku razvojnu viziju i jasan cilj, već se odvija po ad hoc principu, te je obilježena političkim dogovorima i igrami. Pitanje finansiranja OCD-ova iz domaćih budžeta je postalo veoma kontraverzno i predmet je brojnih dokumenata i analiza međunarodnih i domaćih organizacija.

Ova studija ima za cilj, da kroz sprovedeno istraživanje, prikaže proces dodjele finansijskih sredstava OCD-ovima iz državnog budžeta i da ponudi neka rješenja koja bi ovaj proces učinila transparentnijim i učinkovitijim.

Radna definicija korištena u ovom istraživanju definiše civilno društvo kao širok spektar ne-državnih aktera, koji djeluju odvojeno od vlada i koji su uključeni u aktivnosti od javnog značaja. Akteri civilnog društva u smislu ove definicije jesu: nevladine organizacije, dobrotvorna udruženja, društveni pokreti, interesne skupine, vjerske zajednice i sindikati.⁵

1.2. Metodologija rada

Osnovna teza kojom se vodi ovaj rad jeste da se sadašnjim načinom raspodjele sredstava iz budžeta domaćih institucija ne utiče povoljno na razvoj civilnog društva, te da bi izmjene u samom pristupu ovom problemu znatno poboljšale poziciju civilnog društva i osnažile njegovu ulogu. Također, sa transparentnijim i sistematskim načinom raspodjele sredstava za civilno društvo sa svih nivoa vlasti, ministarstva bi svakako ostvarila značajne prednosti i koristi od toga, te bi vratila izgubljeno povjerenje šire javnosti. Kako bi se obrazložila teza, korištene su kako primarne, tako i sekundarne tehnike istraživanja. Podaci za potrebe ovog istraživanja prikupljeni su u periodu od oktobra 2008. do aprila 2009. godine. Na samom početku istraživanja vođeni su razgovori sa predstvincima civilnog društva i međunarodnim donatorima⁶ kako bi se provjerila relevantnost teme kojom se ova studija bavi. Kroz sekundarne tehnike istraživanja sagledani su relevantni dokumenti koji se odnose na ovu oblast u BiH, te već konsultovane studije i analize koje mogu biti od značaja za ovu studiju.

¹ Analiza dostupna na: <<http://www.kronauer-consulting.com/download/analiza-bos.pdf>>. Posjećena 14.04.2009

² Ukupni iznosi koji se dodjeljuju za civilno društvo sa svih nivoa vlasti u BiH čine za 2007.godinu ukupno 0,5% od GDP-a, dok za 2008.godinu taj iznos čini 0,55% od ukupnog GDP-a. Ako se uzmu u obzir sredstva za civilno društvo koja izdvajaju zemlje u regionu, može se zaključiti da BiH ne zaostaje u iznosu koji se dodjeljuje civilnom društvu za zemljama u region. Čak naprotiv, BiH izdvaja znato više nego recimo Srbija koja za civilno društvo izdvaja oko 0,23 GDP-a ili pak Hrvatska čija ukupna izdvajanja za civilno društvo u toku jedne godine čine 0,45 GDP-a.

³ „*Government Allocations for the NGO Sector in Bosnia and Herzegovina in 2007. SDC: 2008*”, .7. ovo istraživanje je došlo do rezultata da od 107 miliona KM (0,56% of GDP for 2006), koji su usmjereni za podršku civilnom društvu sa svih nivoa vlasti , 44% od tog iznosa je dodjeljeno sportskim organizacijama, 42.9% civilnim udruženjima i 13% od tog iznosa je dodjeljeno boračkim i invalidskim udruženjima .

⁴ Ibid,

⁵ "Civilni dijalog", Ured za Udruge, Zagreb 2007

⁶ Smatramo je da bi istraživanje bilo nepotpuno ukoliko se ne bi konsultovali stavovi i viđenja međunarodnih donatora, posebno onih koji izdvajaju najveća sredstva za civilno društvo u BiH, i koji rade na uspostavi boljih i jasnijih odnosa između vladinog sektora i civilnog društva.

Primarne istraživačke tehnike uključuju seriju polustrukturiranih intervju sa predstavnicima relevantnih institucija i sa donosiocima odluka. Ovaj tip intervjua bazira se na prethodno utvrđenoj strukturi razgovora koja dozvoljava dovoljno slobode istraživaču da istu prilagodi svakom sagovorniku.⁷ Obzirom da se ovaj rad fokusira na sredstva koja dodjeljuje Ministarstvo civilnih poslova BiH, za potrebe ovog rada i istraživanja vođeni su polustrukturirani intervju putem upitnika i sa određenim brojem OCD-ova koji su dobili spomenuta sredstva. Intervju su bili polazna osnova za testiranje hipoteze i ključnih prepostavki, te za skupljanje podataka i informacija. U studiji su iznošeni uglavnom objedinjeni stavovi ispitanika. Također su obavljeni intrevju sa osobama iz Ministarstva civilnih poslova BiH, nadležnih za ovu tematiku, kako bi se dobila cjelokupna slika o načinu finansiranja.

Slijedeća faza istraživanja je bio desk research o regionalnim primjerima regulisanja oblasti finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih institucija.

Bitno je naglasiti da u ovoj studiji neće biti osvrta na dodatne mogućnosti finansiranja OCD-ova iz drugih izvora, poput izvora iz nacionalne lutrije ili putem pružanja poreskih olakšica za domaće kompanije i privredne subjekte koji izdvajaju sredstva za civilno društvo i slično, jer je autor svjestan da već postoji veliki broj studija i analiza koje se bave tom problematikom. Ovdje će isključivo biti riječi o načinu dodjele već postojećih sredstava iz budžeta domaćih institucija sa svih nivoa vlasti, namjenjenih za civilno društvo, sa posebnim osvrtom na finansijska sredstva koja dolaze iz državnog budžeta. Prepostavka je da se preporuke do kojih se došlo u toku istraživanja mogu primjeniti i na druge, niže nivoe vlasti u finansiranju OCD-ova.

1.1. Pregled studije

Ova studija podijeljena je u 4 (četiri) poglavlja i počinje uvodom u kojem se nude osnovne informacije i ključne definicije. Drugo poglavlje nudi kratak osrvrt na dosadašnji razvoj civilnog društva, te obrazlaže zašto je bitno postojanje jakog i finansijski samoodrživog civilnog društva u Bosni i Hercegovini. U ovom se poglavlju također, detaljnije elaborira problem finansiranja civilnog društva iz domaćih institucija, te se osvrće na već urađene analize koje su od značaja za ovo istraživanje. Ovdje su također spomenuti primjeri dobre prakse iz regiona. U trećem poglavlju se predstavljaju moguće policy opcije kao i njihova opravdanost i ograničenja. U zadnjem, četvrtom dijelu su predstavljene preporuke za rješavanje problema.

2. Opis problema

U ovom poglavlju bit će prezentiran dosadašnji tok razvoja civilnog društva i njegovo finansiranje u BiH, kao i kratak osrvrt na ulogu civilnog društva u procesu evropskih integracija. Također, bit će izložene sadašnje metode finansiranja OCD-ova od strane Ministarstva civilnih poslova BiH, te rezultati sprovedenog istraživanja.

2.1. Dosadašnji razvoj civilnog društva

Razvoj civilnog društva do sada nije tekao svojim prirodnim putem, već su u njegovom formiranju i oblikovanju značajnu ulogu odigrali međunarodni donatori. Od završetka rata, krajem 1995. godine pa do danas, znači punih 14 godina, civilno društvo se razvijalo u skladu sa trenutnim prioritetima međunarodnih donatora. Na samom početku, glavni fokus međunarodnih donatora

⁷ Singleton, Jr., Royce A. Straits, Bruce C. "Pristupi sociološkog istraživanja". 4rd. Ed. Oxford: Oxford University Press. 2005

je bio na povratku izbjeglih i raseljenih osoba, kao i na promociji i zaštiti osnovnih ljudskih prava, te su sve svoje donacije usmjeravali u tom smjeru. Nakon toga, prioriteti međunarodnih donatora su se mijenjali, i to od pitanja žena, preko pitanja drugih ugroženih kategorija, do izgradnje kapaciteta civilnog društva i slično, pa su opet, većinu svojih donacija ovdje, donatori usmjeravali ka organizacijama koje se bave ovom problematikom. Ne iznenađuje onda činjenica što je najveći broj jakih i kadrovski dobro sposobljenih OCD-ova upravo iz oblasti ljudskih prava, i to posebno iz oblasti prava manjina. Ali, ostaje činjenica je da je razvoj civilnog društva bio, u jednu ruku, vještački i donnor driven.

Na drugoj strani, pored jakih i dobro organizovanih OCD-ova iz oblasti ljudskih prava, nema puno organizacija koje su se iskristalisale kao jake u oblasti, na primjer, sektora pravde ili sektora sigurnosti. Naime, desilo se da nema specijaliziranih OCD-ova, i da je kako za međunarodne donatore, tako i za domaće vlasti, teško pronaći partnera za zajednički rad. Na primjer, ovo je posebno vidljivo u oblastima poput sigurnosti ili pravosuđa. U oblasti pravosuđa, logično je da bi strukovna udruženja sudija i tužilaca, pa i advokatske komore, bile glavni nosioci svih reformi ispred civilnog društva, jer upravo oni posjeduju najveću stručnost u ovoj oblasti. Problem nastaje na samom početku, jer ova udruženja prije svega sebe i ne smatraju civilnim društvom, već dijelom sistema vlasti. Slijedeći probelm jeste taj da su članovi ovih udruženja preokupirani svojim poslovima na sudu ili tužilstvu, te imaju vrlo malo mogućnosti i prostora da se posvete funkcionalisanju udruženja i njegovog prezentiranja javnosti, izgradnji svojih kapaciteta te uticaju na strateške pravce razvoja sektora pravde. Kao primjer dobre prakse gdje strukovna udruženja mogu da budu značajan igrac civilnog društva ne samo na nacionalnom već i na internacionalnom nivou, možemo navesti primjer Američkog udruženja pravnika (American Bar Association). To udruženje ne samo da vodi tim profesionalnog osoblja koji igraju ključnu ulogu u kanalisanju praktičnog znanja njihovih članova u razvijanje efikasnijeg pravosudnog sektora u Sjedinjenim Američkim Državama već je stvorilo mrežu pravnika sa jako dobrom ekspertizom za određene tematske oblasti širom Amerike i svijeta. Pravnici koji rade u Udruženju su zaposleni na stalnoj, konsultantatskoj ili pro bono osnovi, i implementiraju projekte iz oblasti razvoja pravosudnog sektora po cijelom svijetu.⁸

Trenutni prioritet mnogih donatora, a posebno Evropske Unije, jeste razvijanje civilnog dijaloga⁹ između državnih organa i organizacija civilnog društva, kao i uspostava partnerskih odnosa ove dvije strane. Međutim, činjenica je, da je uspostava partnerskih odnosa i dijaloga između ove dvije strane veoma komplikovan i opterećen proces, kad se odnosi na sektor koji je gore spomenut kao onaj koji oskudjeva jakim OCD-ovima. Ta činjenica postoji iz jednostavnog razloga, a to je da sa bosansko-hercegovačkim vlastima nema ko da priča, odnosno ne postoji druga strana u dijalogu¹⁰. No, ovdje se ne smije isključiva odgovornost prebaciti OCD-ovima, već, i potpuno pogrešnom, patronazirajućem pristupu međunarodnih donatora. S druge strane, nedostatak kapaciteta i znanja kod organa državnih vlasti otežava cjelokupan proces razvoja dijaloga i uspostave saradnje, te ga čini komplikovanijim.

Bitno je napomenuti da je u zadnjih 10-ak godina, koliko su međunarodni donatori finansijski podržavali civilno društvo, bilo obilježeno nedostatkom koordinacije i starteške vizije kod međunarodnih donatora. Često je više međunarodnih donatora imalo iste prioritete, ali njihove aktivnosti nisu bile koordinirane i usklađene, što je imalo za posljedicu da su više puta rađeni slični ili jednaki projekti i raspoloživa sredstva nisu efikasno korištena i usmjeravna na najoptimalniji način. To svakako nije doprinijelo ugledu civilnog društva, a ni razvoju Bosne i Hercegovine. Tek su u zadnje vrijeme pokrenute inicijative za donatorsku koordinaciju međunarodnih

⁸ Više o ovoj organizaciji pogledati na <<http://www.abanet.org>>. Posjećena 22.02.2009

⁹ Prema definiciji koju daje Ekonomski gospodarski i socijalni odbor, civilni dijalog se može posmatrati na vertikalnoj razini kao dijalog među predstavnicima organiziranog civilnog društva i njihovih sugovornika iz zakonodavnih i izvršnih tijela, ali i na horizontalnoj razini, kao strukturirani dijalog između samih organizacija civilnog društva o ključnim pitanjima razvoja i provedbe javnih politika.

¹⁰ Do sličnih se saznanja došlo i u studiji „Velić, Aida „Učešće organizacija građanskog društva u procesu evropske integracije“ Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika, Sarajevo, Fond Otvoreno društvo Soroš, 2007/2008

donatora koji su se opredijelili, između ostalog, i za pružanje podrške civilnom društву. No, ove inicijative su još uvijek u svojim početnim fazama i potrebno je još mnogo koordinacije, dogovora i usklađivanja u ovom procesu. Ovdje se, kao dobar primjer saradnje međunarodnih donatora, može navesti donatorska koordinacija na polju pravosuđa, koju je iniciralo Ministarstvo pravde BiH prije 3 godine, uz finansijsku pomoć Ambasade Velike Britanije a implementirao ATOS Consulting.¹¹ Dio te saradnje su koordinacioni sastanci svakih 6 mjeseci, kako bi se uspostavila koordinacija između donatora u ovom sektoru, te izbjegla eventualana preklapanja projekata i rada.

¹¹ Atos Consulting je francuska konsultantska kuća specijalizirana u pružanju konsultantskih usluga državnim vladama širom svijeta. U BiH djeluju od 2002. implemetirajući projekte iz oblasti sigurnosti, pristupa pravdi, izgradnji kapaciteta unutar ministarstava i pružanje podrške za uključenje civilnog društva. Više o ovoj konsultantskoj kući na: <http://www.uk.atosconsulting.com/en/markets/international_funding_agencies>. Posjećena 16.01.2009

¹² : "Podrška angažmanu civilnog društva vezano za rad Ministarstva pravde i Ministarstva sigurnosti BiH, Izvještaj o prvoj fazi", Atos Consulting, juli 2008" dostupan na <http://ukinbih.fco.gov.uk/resources/8755787/9352288/9352300/scs-engagement-loc>

¹³ Ibid,

Dodatni teret za razvoj jakog i finansijski stabilnog civilnog društva predstavlja i činjenica da su do sada u BiH međunarodne organizacije, odnosno donatori, bili značajno prisutni i imali ulogu koju bi tradicionalno trebali imati OCD-ovi. Ovdje se posebno misli na oblast koja se odnosi na davanje savjeta prilikom kreiranja politika, kao i nadzor nad njihovim provođenjem.¹² Do istih zaključaka došlo se i u USAID-ovom Izvještaju o civilnom društvu u BiH za 2008. godinu, gdje se između ostalog kaže: "Snažno prisustvo međunarodne zajednice, a naročito OHR-a, je dovelo do marginalizacije NVO zajednice koja je rijetko konsultovana ili uključivana kada su u pitanju odgovornost domaćih vlasti i nadzor nad njihovim radom."

Ovo je dodatno oslabilo ulogu civilnog društva, te izazvalo pometnju kod predstavnika vlasti u poimanju i shvatanju civilnog društva, koje je od tih predstavnika često izjednačavano sa nekim međunarodnim organizacijama i donatorima poput USAID-a, Delegacije Evropske komisije i slično.¹³ Upravo je zbog ovoga od iznimne važnosti da civilno društvo u BiH, u ovom ključnom trenutku, prestane biti finansijski zavisno o međunarodnim donatorima, uspostavi bolju saradnju sa organima vlasti te preuzme ulogu u društvu koja mu po definiciji i pripada.

2.2. Finansiranje civilnog društva u BiH

Bosna i Hercegovina trenutno prolazi kroz proces koji su sve tranzicijske zemlje prošle. To je prelazak sa finansijske ovisnosti od međunarodnih donatora, do finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih institucija.¹⁴ Zbog svega toga što ovaj proces nosi sa sobom, evidentan je trend gašenja pojedinih OCD-ova. Ovo samo po sebi i nije isključivo negativan proces, jer može da dovede do pozitivne i zdrave konkurenциje među organizacijama, gdje bi se isprofilirale samo najbolje i njima slične. Zatim, imajući na umu veliki broj registrovanih organizacija koje su samo formalno aktivne, neminovno je da bi došlo do gašenja upravo tih povremeno aktivnih organizacija. No, isto tako, ako ovaj proces, tj. proces prelaska sa ovisnosti od međunarodnih donatora na finansiranje organizacija iz budžeta domaćih vlasti, ne bude izведен transparentno i sistematski, može neminovno da dovede do gašenja kapacitiranih organizacija. To su organizacije koje dugo godina djeluju u svojim lokalnim zajednicama sa velikim brojem korisnika i čije su aktivnosti od značaja za široku društvenu zajednicu. Upravo zbog toga, od krucijalne je važnosti da proces finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih institucija bude izведен tako da pozitivno utiče na razvoj civilnog društva, te da bude transparentan.

Postoje tri načina finansiranja OCD iz budžeta domaćih institucija i to: strateško, dugoročno i ugovorno.¹⁵ Prva dva načina svakako predstavljaju bolji način za OCD-ove, jer se time obezbjeđuje kontinuirano i sistematsko finansiranje organizacija. S druge strane, ugovorni način predstavlja metod delegiranja nadležnosti sa vladinih institucija na OCD-ove, u onim situacijama kada vladine institucije nemaju razvijene kapacitete za pružanje usluga na koje ih pozitivni propisi obavezuju. Za BiH je do sada bilo karakteristično isključivo ugovorno finansiranje. Najbolji

¹⁵ Više o ovome pogledati: „Nevladin sektor u BiH“, <www.soros.org.ba/docs_pravo/ustav_txt/mr_fadil_sero_i_mr_milan_mrdja.doc> Posjećeno 13.02.2009

primjer je saradnja Ministarstva sigurnosti BiH i OCD-ova u pružanju pravne pomoći i smještaja za strane državljane koji su žrtve trgovine ljudima. Ovo ministarstvo je potpisalo protokole o saradnji sa 6 nevladinih organizacija koje pružaju skolnište žrtvama trgovine ljudima, kao i pravnu pomoć u rješavanju svog statusa u zemlji. Ovo je jedinstven slučaj gdje je ministarstvo prepoznalo potrebu da u svoj rad uključi i civilno društvo, te ga uključilo u svoj budžet, i u skladu sa brojem primljenih žrtava u pojedina skloništa, dodjeljuje finansijsku pomoć organizaciji. Iako je ta pomoć još uvijek simbolična, pretpostavka je da će se i ovaj način finansiranja vremenom promijeniti i unaprijediti.

Iako se ovdje radi o osvježavajućem primjeru saradnje civilnog društva i ministarstva, zanimljivo je da ministarstva i dalje, kao vid saradnje sa civilnim društvom, prepoznaju samo pružanje usluga, odnosno metod kada organizacije na sebe preuzimaju jedan dio vladinih dužnosti, doduše, uz veoma simbolična finansiranja. Rijetke su situacije da OCD-ovi sarađuju sa vlastima na polju razvoja i kreiranja politika, u izgradnji kapaciteta i slično.

Karakteristika sistematskog, planskog i strateškog finansiranja je da bi državni organi sami trebali postavljati i određivati svoje prioritete, tj. oni im se ne trebaju nametati od strane međunarodne zajednice. Naravno, i dalje je evidentan nedostatak kapaciteta i znanja za ovaj proces, odnosno proces strateškog planiranja, programiranja projekata i identifikovanja oblasti za saradnju sa civilnim društvom kod državnih organa. Samim tim, kad jednom državni organi budu samostalno planirali i određivali prioritete, organizacije civilnog društva će moći da prepoznaju te poteze državnih organa i ponude svoju ekspertizu ili da krenu u izgradnju sopstvenih kapaciteta i vještina iz tih predviđenih oblasti.

Poduzimajući korake u ovom pravcu, organizacije civilnog društva i institucije vlasti bile bi u mogućnosti da naprave odmak od utvrđivanja prioriteta na principu sugestija donatora ka pristupu koji će biti zasnovan na stvarnim potrebama i postojećem kontekstu, a koji podrazumijeva postavljanje razvojnih prioriteta za BiH uopće, te konkretno za razvoj civilnog društva.

2.3. Trenutno stanje civilnog društva u BiH

Civilno društvo u BiH još uvijek jako slabo i rascpjekano.¹⁶ Većina poteškoća, s kojima su se OCD-ovi u svojem dosadašnjem razvoju susretali, jesu neminovno vezane za finansijsku stabilnost. U svom NVO indexu za 2007. godinu USAID navodi da: „Finansijska održivost i dalje ostaje najveća zabrinutost i najslabija dimenzija samoodrživosti NVO-a.“¹⁷ Naime, dosadašnja istraživanja su pokazala da se veliki broj OCD-ova oslanja na međunarodne donatore u smislu finansiranja svojih aktivnosti. Na sredstva koja dodjeljuju domaće institucije iz svojih budžeta uopšte ne računaju i ona su se do sada pokazala, između ostalog, kao nedovoljna. Tako i USAID-ov Izvještaj o civilnom društvu u BiH za 2008. godinu kaže: „U zemlji je trenutno aktivno preko 3000 OCD-a, povezanih u nekoliko mreža, međutim većina njih su male organizacije koje zavise od donatorskih sredstava. Još uvijek nije došlo do tranzicije organizacija koje rade na određenim projektima u samoodržive organizacije koje bi fokusirale svoje aktivnosti na konkretna pitanja ili niz pitanja, odnosno na potrebe domaćeg stanovništva.“

U tom smislu, konstantno osluškivanje trenutnih prioriteta međunarodnih donatora, i u skladu s tim programiranje svojih aktivnosti, su kod nekih organizacija ostavile po strani izgradnju svojih kapaciteta u specifičnim tematskim oblastima, razvoja održive organizacione strukture i ljudskih resursa.

¹⁶ Ovu ocjenu je i ponudila EU u dokumentu: „Strategija proširenja i ključni izazovi 2008-2009“ ocjenivši da su BiH vlasti uspjeli napraviti mali napredak u pružanju podrške razvoju civilnog društva ali da je ono još uвijek nedovoljno razvijeno.

¹⁷ NVO Index standardni alat USAID-a za procjenu samoodrživosti NVO-a u zemljama Europe i Euroazije. Metodologija je standardizirana u svim državama i sastoji se od provođenja fokus grupa za diskusiju sa NVO expertima, dodjeljivanja ocjene svakoj zemlji i izrade godišnjeg izvještaja. NVO Index za 2007. godinu je dostupan na: <http://www.usaid.gov/locations/europe_urasia/dem_gov/ngoindex/2007/complete_document.pdf>

Činjenica je da mnogi međunarodni donatori povlače svoju finansijsku pomoć iz BiH i usmjeravaju je u druga krizna područja poput Iraka, Kosova, Afganistana i oslanjaju se na to da će prostor Bosne i Hercegovine biti na neki način pokriven u finansijskom smislu od EU-e i njenih fondova. IPA (Instrument for Preaccession Assistance) fondovi¹⁸ namjenjeni za civilno društvo su svakako značajni i neupitno je da će doprinijeti razvoju civilnog društva, posebno ako se ima u vidu pristup Delegacije Evropske Komisije (DEK) finansiranju civilnog društva, koja taj odnos ne vidi isključivo kao odnos donator-korisnik, već kao partnerski odnos gdje civilno društvo predstavlja most putem kojeg se povezuju građani sa DEK-om. Međutim, ovdje je bitno povući paralelu između iznosa namjenjenog za pružanje podrške civilnom društvu od strane domaćih institucija i dva najveća međunarodna donatora, DEK-a i USAID-a, kao i još nekoliko manjih međunarodnih donatora civilnog društva. Ako se ima u vidu, da je samo u 2007. godini za potrebe podrške civilnom društvu iz budžeta domaćih institucija na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, izdvojeno oko 110 miliona KM, a u 2008. godini oko 118 miliona KM, dok su dva najveća međunarodna donatora za civilno društvo za 2007. godinu za potrebe civilnog društva odvojili svega oko 10 miliona KM, jasno se vidi da sredstva koja izdvajaju domaći organi vlasti za finansiranje civilnog društva značajno nadmašuju sredstva međunarodnih donatora. Zaključak je, da bi uz pravilnu i transparentnu raspodjelu ovih sredstava, ovisnost civilnog društva o međunarodnim donatorima bi bila uveliko smanjena. Zbog toga se ovdje finansiranje OCD-ova iz budžeta domaćih institucija nameće upravo kao put kojim BiH treba da ide i koji bi svakako riješio mnoge dileme vezane za finansiranje OCD-ova. No, treba imati na umu, da kod finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih vlasti nije upitan iznos, već način na koji se dodjeljuje finansijska pomoć. Jer, kako god postoji nekoordiniran pristup pružanju finansijske podrške civilnom društvu od strane međunarodnih donatora, tako se isto može reći da domaće institucije u svom procesu dodjeljivanja grantova organizacijama civilnog društva nemaju startešku viziju, nemaju jasnú sliku o civilnom društvu, njihovim kapacitetima i mogućnostima te na koji način mogu da ih uključe u svoj rad putem finansiranja njihovih projekata. Ovome dodatno doprinosi rascjepkanost nadležnosti za dodjeljivanje grantova OCD-vima na svim nivoima vlasti u BiH među kojima nema koordinacije.

Upravo zbog toga i zbog osiguranja optimalnog korištenja sredstava koja se odvajaju za pružanje podrške civilnom društvu, od ključne je važnosti postojanje jedne koherentne politike razvoja civilnog društva koja će krenuti sa državnog nivoa i spušтati se na niže nivo vlasti

2.4. Važnost postojanja razvijenog i jakog civilnog društva

Civilno društvo se razvijalo i još uvijek se razvija u zemljama Zapadne Europe u zadnjih 60 godina.¹⁹ U tim zemljama to je jak sektor koji uz vladin i biznis sektor predstavlja okosnicu demokratskog života. Vlade tih zemalja su jasno prepoznale prednosti civilnog društva, te je samim tim i uključenost civilnog društva u njihov rad veća i izražajnija. A prednosti civilnog društva su u tome, da je to sektor koji je mobilniji, nije opterećen administrativnim procedurama, poput vladinog sektora, i koji svojim stalnim prisustvom na terenu osluškuje puls građana, bolje razumije probleme ciljnih grupa, te je svjesniji realnih mogućnosti za promjene i rješavanje problema. Jednom kada identificira oblasti gdje je nepohodno reagovati, zbog svoje neovisnosti reaguje jako brzo i veoma efikasno. Upravo je zbog ovih karakteristika uloga civilnog društva u zemljama Zapadne Europe posebno snažna u oblastima zalaganja za kreiranje politika, lobiranja i vršenja pritiska na vladu da preduzme odgovarajuće mјere. S druge strane, vladin sektor ima u rukama aparat i zakonske mehanizme za izmjene politika. Međutim, zbog opterećenosti svakodnevnim poslovima i neprisustva na terenu, te izostanka razgovora sa običnim građanima, nema pravi

¹⁸ Instrument prepristupne pomoći IPA novi je instrument prepristupne pomoći za razdoblje 2007. - 2013., koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD. Program IPA uspostavljen je Uredbom Vijeća EU br. 1085/2006, a njegova finansijska vrijednost za sedmogodišnje razdoblje iznosi 11,468 milijardi eura. Osnovni ciljevi programa su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom uskladivanju i provedbi pravne stečevine EU, te priprema za korištenje Strukturalnih fondova. IPA se sastoji od pet komponenti od kojih su samo prve dvije otvorene za zemlje potencijalne kandidatkinje: 1. Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija; 2. Prekogranična saradnja; 3. Regionalni razvoj; 4. Razvoj ljudskih potencijala; 5. Ruralni razvoj.

¹⁹ Većina teoretičara civilnog društva se slaže sa konstatacijom da za političku tranziciju, uspostavu i legalizaciju demokratskih institucija treba 6 mjeseci, za uspostavu tržišne privrede treba 6 godina a za razvoj civilnog društva treba 60 godina!

uvid u stanje u određenim oblastima na terenu. Upravo iz ovog razloga je neophodna saradnja ova dva sektora zasnovana na partnerskim odnosima koji imaju isti zajednički cilj: rješavanje probelma u zajednici.

Isto tako, civilno društvo može da odigra ključnu ulogu u osiguranju mira, rješavanju sukoba i konflikata te promicanju mira i tolerancije.

Posebno za složena društva poput bosansko-hercegovačkog, civilno društvo može da odigra ključnu ulogu u održavanju dobrih međuljudskih odnosa i sprečavanju sukoba.

“Vibrantno civilno društvo će pomoći sprečavanje ekstremizma i prekidanje odosna u društvima sa raznolikim stanovništvom, i u kojima političke vode nastoje steći podršku tako što manipulišu pitanjima identiteta. Organizacije civilnog društva omogućuju pojedincima da se ujedine oko različitih aspekata svog identiteta a da ne budu identifikovani samo na osnovu svog društvenog staleža, religije, političke ili etničke pripadnosti”

Izvor: Sigurnost koja podrazumjeva uključivanje, održiv mir: Oruđe za propagiranje i djelovanje. Međunarodni program za pitanje spolova i izgradnju mira.

Upravo zbog toga, imajući na umu kompleksu političku situaciju u BiH i stalna politička previranja, više napora treba da bude učinjeno u jačanju uloge civilnog društva. Jer, razvijeno civilno društvo je ključni faktor svakog demokratskog društva i zajedno sa drugima čini važan indikator demokratičnosti i otvorenosti jednog društva.

2.5. Uticaj civilnog društva na put Bosne i Hercegovine ka Evropskoj uniji

Poboljšanje uloge civilnog društva je postalo jedna od osnovnih strateških zahtjeva Evropske Unije (EU) prema BiH. Odnosno, pred BiH stoje mnogi uslovi i reforme koje se sprovesti na putu ka EU, a uključenje civilnog društva u rad organa vlasti u nekom od mogućih oblika je svakako jedan od tih. Bosna i Hercegovina je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskim Unijom u julu 2008. i u svojoj preambuli ovaj sporazum jasno naglašava potrebu za većim uključenjem civilnog društva u proces evropskih integracija.²⁰ Evropsko partnerstvo je također dokument u kojem je uloga civilnog društva naglašena i koji kaže da je uključivanje nevladinih organizacija, civilnog društva i lokalnih vlasti u politike i aktivnosti koje podržava EU od velike važnosti.²¹ Samo jako i finansijski stabilno civilno društvo može da bude ravnopravan partner vlastima u procesu europskih integracija. Upravo zbog toga, značaj i ulogu civilnog društva ne preopoznaju samo međunarodni dokumenti, već se sve više ministarstava u svojim strateškim planovima određuje pozitivno, barem deklarativno, prema uključenju i većem anganžmanu civilnog društva u rad tih ministarstava.²²

Civilno društvo je ključni elemenat demokratskog javnog života i razvijenih demokracija. Jako civilno društvo doprinosi da država ljudska prava, podržava ekonomski razvoj, suzbije korupciju i osigura sigurnost i osnovne usluge poput obrazovanja i sistema zdravstvene zaštite.

DFID-ov Praktični dokument: “Civilno društvo i dobro upravljanje”, 2007

²⁰ Vidi Sporazum o Stabilizaciji i pridruživanju dostupan na http://www.dei.gov.ba/pdf/SSP-BiH_engleski_glavni_tekst.pdf

²¹ Solunski program za Zapadni Balkan - Evropsko Partnerstvo - 16. juli 2003. Council Decision on the Principles, Priorities and Conditions Contained in the European Partnership with Bosnia and Herzegovina and Repealing Decision 2006/55/EC, Brussels, 6.11.2007.

²² Pogledati Srednjoročni strateški plan Ministarstva pravde BiH 2009-2011, strana 26, dostupan na: http://www.mpr.gov.ba/userfiles/file/Strate%C5%A1ko%20planiranje/14__SSP_MP_BiH_-_BJ.pdf kao i Strategiju za reformu sektora pravde, strana 34, dostupnu na: http://www.mpr.gov.ba/userfiles/file/Projekti/SRSP_u_BiH_-_BJ.pdf

²³ Peto i do sada najveće proširenje Evropske Unije se desilo 1. Maja 2004. godine kad su članicama Evropske Unije postale 10 zemalja i to: Kipar, Češka republika, Estonija, Mađarska, Latvija, Litvanija, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija (Cyprus, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia, Slovenia)

²⁵ Šef Delegacije Evropske komisije u Bosni i Hercegovini, Gđin Kourkulas na konferenciji: "Financial Assisatnce in terms of IPA" održanoj 8. oktobra 2008. godine u Sarajevu

potrebne zakone i uskladila svoje zakonodavstvo sa *acquie communatarie*, ali se problem pojavio kod primjene ovih zakona i njegovog nadzora. Naime, primjećeno je da bez jakog civilnog sektora koji će biti u mogućnosti da vrši nadzor nad primjenom pojedinih politika i zakona, pogotovo u oblasti borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, nema ni stvarnog proširenja, niti uključivanja u EU porodicu.²⁵ Odnosno, civilno društvo može da bude jedan vid korektiva rada državnih vlasti. Ova iskustva i naučene lekcije se nastoje prenijeti i na zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i BiH, pa je to 5 između ostalog i jedan od razloga zbog kojeg se insistira na jačanju uloge civilnog društva u provedbi EU reformi u BiH.

Znači, nedvojbeno je da civilno društvo ima iznimski značaj u procesu europskih integracija, jer je sam taj proces još uvijek nekonfliktan i jedna od rijetkih oblasti oko koje postoji politički konsenzus u BiH. Također, taj proces europskih integracija pokriva veliki broj oblasti u kojim su aktivni OCD-ovi u BiH.

Civilno društvo u procesu približavanja BiH Europskoj Uniji može da djeluje na razne načine i to:

- Informisanje i educiranje javnosti o procesu europskih integracija
- Sudjelovanje u procesu pristupnih pregovora te praćenje i evaluacija napretka u ispunjavanju uvjeta za približavanja EU
- Provođenje zagovaračkih kampanja za usvajanje određenih reformi, pogotovo onih koje nemaju potpunu podršku javnosti a neophodne su u smislu ispunjavanja zadatih uslova
- Podsticanje na bolju iskoristivost pretpripravnih fondova EU i snažnije uloge u budućem korištenju strukturiranih fondova²⁶

²⁶ Više o ulozi OCD-ova u procesu europskih integracija jedne zemlje pogledati: "Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2006-2011", Ured za Udruge, Zagreb 2006

Imajući na umu sve gore navedeno, od izuzetne je važnosti da sve državne vlasti prepoznaju pozitivnu ulogu civilnog društva i shvate prednosti jakog i razvijenog civilnog društva za cijelokupnu društvenu zajednicu, te da se istinski, a ne samo deklarativno opredijele za ostvarivanje saradnje sa civilnim društvom.

2.6. Rezultati istraživanja

U ovom poglavlju bit će prezentirani nalazi istraživanja do kojih se došlo putem obavljanja intervjuja sa OCD-ovima koji su dobili finansijsku podršku od Ministarstva civilnih poslova BiH u 2008. godini i predstavnika ovog ministarstva

2.6.1. Rezultati istraživanja sadašnjeg načina finansiranja organizacija civilnog društva iz domaćih budžeta sa posebnim osvrtom na državni nivo viđeni iz ugla organizacija

²⁷ Istraživanje je obuhvatalo 33 organizacije koje djeluju na području sektora pravde i sigurnosti. Pri odabiru organizacija vođeno je računa da se postigne zastupljenost organizacija sa cijele teritorije BiH, te da budu uključeni razni profili organizacija: watch dog, pružaoci usluga, i ostale. Više o ovom istraživanju pogledati u izveštaju: "Podrška angažmanu civilnog društva vezano za rad Ministarstva pravde i Ministarstva sigurnosti BiH, Izvještaj o prvoj fazi, juli 2008" dostupan na <http://ukinbih.fco.gov.uk/resources/8755787/9352288/9352300/scs-engagement-loc>

U istraživanju koje je sproveo ATOS Consulting, u periodu od aprila do juna 2008. godine, došlo se do podatka da se sve organizacije s kojima se radilo istraživanje²⁷, finansiraju iz sredstava međunarodnih donatora, dok su samo za neke organizacije općine pružale podršku u smislu ustupanja kancelarija za rad besplatno ili davanja jednokratne, više simbolične, finansijske pomoći. Većina je rekla da se uopšte nisu nikad prijavljivale ili su se prestale prijavljivati na javne pozive koje objave domaće vlasti, zbog toga što je način dodjele upitan, nedovoljno transparentan, obojen političkim igrama, te povezan sa lobiranjem i zagovaranjem. Također, neke organizacije su navele razlog svog neprijavljinjanja za finansijska sredstva od strane domaćih vlasti činjenicu da se sredstva za civilno društvo uglavnom dodjeljuju boračkim udruženjima ili sportskim organizacijama i udruženjima.

"2005. godine smo se prijavili na javni poziv od strane Ministarstva civilnih poslova za dodjelu grantova nevladinom sektoru. Znali smo da nećemo dobiti, samo smo htjeli da vidimo kakva je procedura. Nakon što su nas odbili tražili smo informaciju od njih da nam kažu kojim kriterijima se komisija vodila prilikom odabira projekata i ko su bili članovi Komisije. Naravno, nismo dobili nikakav odgovor od njih na više upita te smo ih tužili Sudu BiH. Taj predmet je još uvijek na sudu."

Jedan od ispitanika u istraživanju

U 2008. godini Ministarstvo civilnih poslova BiH je odvojilo oko 1 150.000 KM za potrebe civilnog društva i ovaj iznos je primilo ukupno 160 organizacija. Primjetno je da je politika dodjeljivanja grantova takva da se daje više grantova sa manjim novčanim iznosom. Usljeđ primjene politike dodjeljivanja manjih grantova velikom broju organizacija sasvim utemeljeno se postavlja pitanje izvodljivosti monitoringa ovolikog broja projekata od strane Ministarstva, te u skladu s tim i (ne)mogućnost evaluacije tih finansiranih projekata.

Tokom istraživanja za ovu studiju sa organizacijama koje su u 2008. godini dobile grant Ministarstva civilnih poslova BiH, došlo se do zaključka da je za OCD-ove kompletne procedura dodjeljivanja grantova dosta nejasna. Mnoge od ispitanih organizacija baš i nisu bile sigurne u svoje obaveze prema ministarstvu, a neke čak i istakle da je kompletan proces dosta upitan i da su bile iznenađene da se ime njihove organizacije našlo na listi dodjeljenih grantova, obzirom da nisu lobirale za dobijanje granta.

Naime, istraživanje je pokazalo da nakon što dobiju pismenu obavijest da su njihovi projekti odabrani za finansiranje, OCD-ovi ne potpisuju nikakav ugovor sa Ministarstvom u kojem će se detaljnije navesti obaveze u smislu izvještavanja i ostalog. Organizacije s kojima je razgovaranо tokom istraživanja nisu imale informaciju da li Ministarstvo ima ikakvu obavezu nadziranja provođenja projekta, odnosno da li je uopšte ikoga ovlastilo da vrši nadzor i evaluaciju projekata kojima su dodjeljeni grantovi. Dalje, navele su samo da su u obavezi da dostave finansijski izvještaj Ministarstvu za finansije i trezor BiH, obzirom da je to ministarstvo zaduženo za isplate utvrđenih odnosa nakon završenog projekta, te ukoliko neka od organizacija ne dostavi finansijski izvještaj njena eventualna prijava za dodjelu grantova u sljedećim godinama neće uopšte biti razmatrana. Ispitane organizacije nisu bile sigurne u postojanje jasno utvrđenih pravila i kriterija za dodjeljivanje grantova.

Dodatni problem ovdje predstavlja činjenica da neko ministarstvo prilikom objavljivanja javnog poziva ne iznese podatak do kojeg iznosa se projekti mogu prijavljivati, pa se dešava da se organizacije prijavljuju sa projektima veoma različitih raspona vrijednosti, te rijetko koja organizacija dobije kompletan iznos za finansiranje predloženog projekta, odnosno dobiju dosta manje nego što treba da bi se pokrile sve projektne aktivnosti. U ovim slučajevima OCD-ovi ne dobiju nikakvo uputstvo za koju budžetsku liniju mogu iskoristiti dodjeljeni novac, tj. to je njima ostavljeno da odluče. Nadalje, OCD-ovi moraju na druge načine i kod drugih donatora tražiti dodatna sredstva kako bi uspjeli izfinansirati cjelokupni projekat i ne dovesti u pitanje primjenu projekta. Također, ostaje nejasno šta se dešava ako neke organizacije ne uspiju da dobiju sredstva za finansiranje preostalog dijela projekta i tako projekat ne bude u stanju da se provede, odnosno šta se dešava sa tim novcem koji je ministarstvo dodijelilo: da li se mora vratiti ili usmjeriti na neki drugi manje vrijedan projekat. Moguće je da ministarstvo sa provođenjem ovakve politike želi da osvoji glasove većeg broja organizacija dodjeljivajući im barem neki iznos finansijskih sredstava. Ovo je nešto što su OCD-ovi tokom istraživanja istakli kao problem i nešto na čemu

se treba i mora poraditi. Nadalje, ispitanici su istakli nepostojanje dugoročne vizije o dužem i sistematskom finansiranju OCD-ova koje bi na neki način omogućilo finansijsku stabilnost civilnog društva.

2.6.2. Rezultati istraživanja dobiveni iz intervjuja sa predstvincima Ministarstva civilnih poslova BiH

Ministarstvo civilnih poslova BiH radi na dodjeli sredstava civilnom društvu od 2005. godine i smatra da jako dobro poznaje civilno društvo u BiH, njihove kapacitete, aktivnosti, prednosti i mane. Predstavnici Ministarstva smatraju proces dodjele grantova OCD-ova transparentnim, dobro izvedenim i učinkovitim. Naveli su da se na javni poziv za dodjelu sredstava u 2008. godini prijavilo oko 320 organizacija, a sredstva su dodjeljena 161-joj organizaciji. Istakli su da je osnovni razlog zbog kojeg se Ministarstvo odlučuje na dodjeljivanje manjih iznosa novca za OCD-ove upravo činjenica da Ministarstvo želi da pruži finansijsku podršku većem broju organizacija, pa i onim koje dolaze iz manjih sredina i općina. Naveli su da Ministarstvo ustvari primjenjuje koncept sufinansiranja projekata kako bi se podstakle organizacije na namicanje sredstava iz drugih izvora, i ono što od njih traže u aplikacijskom formularu jeste da jasno navedu iz kojih dodatnih sredstava će se predloženi projekt finansirati. Istakli su, doduše, da se dešava i to da se organizacije nađu u nezgodnoj situaciji kada ne uspiju da sakupe dodatna finansijska sredstva za finansiranje predloženog projekta, pa onda moraju iznova da pregovaraju sa Ministarstvom o načinu trošenja odobrenih sredstava od tog ministarstva. Smatraju da je manja vjerovatnoća zloupotrebe dobivenih sredstava od organizacija ukoliko se primjenjuje princip sufinansiranja. Također su naveli da se od odobrenih sredstava ne mogu pokrivati operativni troškovi organizacija, već isključivo projektne aktivnosti. Nemaju razrađen set kriterija, tj. bodovanja predloženih projekata na osnovu kojih bi se dodjeljivala sredstva, jer kako kažu pokušali su to da uvedu, ali se nije pokazalo najboljim i najpravičnijim načinom za odabir projekata.

Komisija koja odlučuje o dodjeli sredstava se sastoji od predstavnika Ministarstva civilnih poslova BiH, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, te Ministarstva finansija i trezora BiH. Smatraju da sa takvim sastavom komisije, gdje njeni članovi dolaze iz tri različita ministarstva, onemogućavaju bilo kakve malverzacije u pravičnoj dodjeli sredstava. Njihova opća impresija je da se male organizacije, koje dolaze iz manjih mesta BiH, jako dobro pripreme za javni poziv i dokumentacija koju oni dostavljaju je jako uredna i kompletна, dok veće i poznate organizacije često potcenjuju proces prijave za sredstva i njihova prijava upravo to i oslikava. Odluka o odabranim projektima se objavljuje na web stranici Ministarstva civilnih poslova BiH i u službenim novinama. Ne šalje se posebno obavijest organizacijama koje su se prijavile, niti onima čiji projekti su odabrani za finansiranje, a ni onima čiji projekti nisu među odabranim. Sa organizacijama čiji projekti su odabrani za finansiranje ne sklapa se nikakav ugovor o finansiranju.

Što se tiče izvještavanja, organizacije su u obavezi da dostave izvještaj Ministarstvu finansija i trezora BiH o utrošku sredstava, dok se narativni izvještaj dostavlja na kraju projekta. Za javni poziv koji je proveden u 2008. godini i projekte koji su finansirani u okviru tog poziva, nisu bili razrađeni jedinstveni obrasci za izvještavanje. No, svakako se treba primjetiti da ovo ministarstvo ipak radi na poboljšanju tih administrativnih procedura, pa je tako za javni poziv koji je objavljen u aprilu 2009. godine razvilo jedinstvene obrasce za izvještavanje. Ipak, i dalje ostaje otvoreno pitanje izvodljivosti monitoringa i procjene uticaja na šиру društvenu zajednicu oko 160 projekata u toku jedne kalendarske godine, a posebno imajući na umu trenutnu kadrovsku popunjenoš-

u Ministarstvu civilnih poslova BiH. Nadalje, i pored postojanja strategija na državnom nivou, poput Strategije za kulturnu politiku, ni u javnom pozivu za 2009. godinu nema preporuka da se projekti koji pokrivaju oblasti iz kulture vezuju za ovu strategiju.

2.6.3.Zaključci sprovedenog istraživanja

Rezultati istraživanja do kojih se došlo kroz razgovore sa predstavnicima Ministarstva civilnih poslova BiH i kroz razgovore sa OCD-ovima, ukazuju na svojevrsno nerazumjevanje procesa dodjele sredstava od strane organizacija. Tako recimo neke organizacije koje su doble grant od Ministarstva nisu bile upoznate sa činjenicom da Ministarstvo samo sufinansira projekte, odnosno da oni moraju raditi na pokrivanju kompletne finskijske konstrukcije tražeći sredstva i od drugih donatora za projekte koje sufinansira Ministarstvo civilnih poslova BiH.

S druge strane, nedvojbeno je da Ministarstvo preduzima određene korake kako bi proces dodjele učinio jasnijim, i u tim segmentima može svakako poslužiti kao primjer dobre prakse za ostala ministarstva, posebno na nižim nivoima vlasti, gdje se, kako i studija *Government Allocations for the NGO Sector in Bosnia and Herzegovina in 2007*. SDC: 2008 navodi, velika sredstva za podršku civilnog društva dodjeljuju čak i bez objavljivanja javnog poziva i provođenja procedura za dodjelu sredstava. No, u Ministarstvu civilnih poslova i dalje ostaju oblasti koje se moraju unaprijediti, poput realne izvodljivosti monitoringa velikog broja projekata, zatim transparentnosti pri odabiru projekata koji će se finansirati, te vezivanje finansiranih projekata za strateške dokumente ministarstava i za razvojne prioritete BiH generalno, uključujući i fokus europskih integracija.

2.7. Nedostatak strateške vizije kod državnih ministarstava vezano za saradnju sa OCD-ovima

Evidentno je da dodjela grantova na način koji se trenutno primjenjuje ne prati nikakve strateške dokumente koji su usvojeni od državnih ministarstava. Drugim riječima, strateški dokumenti ministarstava postoje, ali oblasti koje oni pokrivaju nisu među prioritetima za dodjelu sredstava u okviru javnog poziva koji objavljuje Ministarstvo civilnih poslova BiH. Također kod predstavnika državnih ministarstava postoji deklarativna potreba uključivanja OCD-ova u svoj rad, međutim, prisutno je neznanje o modalitetima ove saradnje. Također, primjetna je slaba upoznatost i informiranost o relevantim OCD-ovima, njihovim aktivnostima i dostignućima, što svakako otežava saradnju i učinkovito finansiranje OCD-ova iz državnog budžeta²⁸. Onog momenta kad državna tijela budu u mogućnosti da identifikuju potencijalne oblasti za saradnju sa OCD-ovima u skladu sa svojim strateškim planovima, tada će finansiranje tih aktivnosti biti mnogo svrshishodnije i učinkovitije.

Nadalje, ne postoji strateški dokument za civilno društvo na državnom nivou koji bi davao smjernice za odabir prioriteta u pružanju podrške OCD-ovima. To je zbog toga što još uvijek ne postoji državno tijelo koje bi se isključivo bavilo pitanjem civilnog društva i koje bi, u skladu sa izrađenim analizama stanja civilnog društva u BiH, davalo preporuke za dalje djelovanje i finansiranje civilnog društva. Uspostavu ovakvog tijela predviđa i Sporazum o saradnji Vijeća ministara BiH sa nevladinim sektorom²⁹ i ohrabruje činjenica da Delegacija Evropske Komisije podržava ovaj cilj. Ipak, ostaje da se vidi da li bi ovaj Ured imao i nadležnosti za finansiranje OCD-ova..

Za sada jedino tijelo koje se bavi civilnim društvom predstavlja Sektor za civilno društvo unutar Ministarstva pravde BiH³⁰. Ovaj sektor je uspostavljen u ljeto 2008. godine. Osnovna nadležnost ovog sektora je analiza civilnog društva i poboljšanje saradnje između civilnog društva i vladinih

²⁸ "Podrška angažmanu civilnog društva vezano za rad Ministarstva pravde i Ministarstva sigurnosti BiH, Izvještaj o prvoj fazi", Atos Consulting, juli 2008" dostupan

²⁹ Sporazum dostupan na: www.civilnodrustvo.ba/files/docs/SPORAZUM_Vijece_ministara_i_NVO.doc

³⁰ Ovaj sektor je uspostavljen i oko njega još uvijek postoje mnoge dileme među donatorima, jer nije posve jasna njegova nadležnost, posebno ako se ima u vidu skora uspostava Ureda za civilno društvo na državnom nivou. Ostaje da se vidi šta će se desiti sa ovim sektorom i njegovim nadležnostima nakon toga, više o ovom sektoru na <http://www.mpr.gov.ba/bs/str.asp?id=282>

³¹ Poticajno okruženje znači okruženje koje omogućava a ne kontrolira, uz puna jamstva slobode udrživanja i neovisnosti OCD-a. Kako Ljubljanska deklaracija jasno navodi, poticajno okruženje više je od stvaranja odgovarajućeg zakonskog i fiskalnog okruženja. To nije dovoljno da bi se dostigli europski standardi za civilno društvo. Ne postoji jedinstveni europski model, već je dostupan široki niz različitih standarda upravljanja i institucionalnih referenci..

institucija kroz stvaranje stimulativnog i poticajnog³¹ okruženja za civilno društvo. Prirodno i logično bi bilo da je upravo ovaj sektor na samom početku svog rada uspostavio odnose i koordinaciju sa Ministarstvom civilnih poslova BiH, zaduženim za finansiranje organizacija civilnog društva. Nadalje, saradnja sa Ministarstvom civilnih poslova BiH se pokazuje kao prirodna, imajući na umu i nadležnost Sektora za dio koji se tiče finansiranje OCD-ova. Ipak, ova nadležnost nije najsretnije rješenje i nije vjerovatno da bi se ona mogla i realizovati. No, ovaj sektor je tek nedavno kadrovska popunjena i nema dovoljno razvijene kapacitete za taj posao, te je samim tim i saradnja sa Ministarstvom civilnih poslova BiH u vezi finansiranja OCD-ova neizvodljiva.

2.8. Rezime problema

Istraživanje je pokazalo da je trenutni način finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih vlasti nepovoljan, kako za razvoj civilnog društva, tako i za ministarstva. Naime, sa ovakvim načinom raspodjele sredstava nemoguće je govoriti o pozitivnom uticaju na razvoj civilnog društva. Prije svega, ne postoje jasni kriteriji na osnovu kojih se dodjeljuju sredstva. Nisu detaljno razrađeni principi i pravila, niti je jasno definisana svrha koja treba da se postigne sa pružanjem finansijske podrške OCD-ovima. Ovaj proces je obilježen političkim igarama, lobiranjem i nepostojanjem planskog i sistematskog promišljanja. U skladu sa tim, nema ni praćenja provedbe projekata na osnovu kojih se može govoriti o uspešnosti ili neuspješnosti projekta te ni mogućnosti za poboljšanje procedura u slijedećim godinama. Sve ovo uzrokuje gubljenje povjerenja u rad institucija i u način dodjeljivanja sredstava.

Veliki iznosi novca idu u nepovrat a da se pritom ne ocjeni učinkovitost projekta i eventualni uticaj na širu društvenu zajednicu. Upitno je da li BiH, ili čak i bilo koja ekonomski stabilnija i jača država, može sebi priuštiti luksuz dodjeljivanja tolikog iznosa novca bez urađene evaluacije i ocjene učinkovitosti finansiranih projekta, te procjene njihovog uticaja na širu društvenu zajednicu.

Na drugoj strani, ministarstva ostaju uskraćena za ekspertizu koju im OCD-ovi mogu pružiti prilikom implementacije nekih od njihovih strateških ciljeva, jer se ni u kojem obimu ne povezuju strateški ciljevi sa dodjeljenim sredstvima za civilno društvo. Također, i u slučajevima kad bi neko ministarstvo moglo da prenese neke od svojih ovlasti, za koje u datom momentu nema razvijene kapacitete, na relevantne OCD-ove, ne postoji povezanost između tih nastojanja i dodjeljivanja grantova ovim organizacijama. Upravo bi takvo povezivanje značilo bolju saradnju vladinog i nevladinog sektora, te osiguranje finansijske podrške OCD-ima za pružene usluge.

Sa ovakvim načinom finansiranja prelazak sa ovisnosti o međunarodnim donacijama na efiaksno i učinkovito finansiranje iz budžeta domaćih institucija je potpuno neizvodljivo i osuđeno na propast. Također, nema mjesta govoru o pozitivnom učinku na razvoj civilnog društva, čak naprotiv. Zato je neophodno da ovaj proces bude više transparentan, da bude izведен na pravičan način i bez upitanja političkih i ličnih odnosa, te da osigura dugoročnu finansijsku stabilnost organizacija.

2.9. Primjer iz regionala: Način kako je Hrvatska uredila odnos između Vlade i civilnog društva i pitanje finansiranja organizacija civilnog društva iz državnog budžeta

U zemljama bivše Jugoslavije najbolji primjer uređenosti odnosa između vladinog i nevladinog sektora, kao i pitanje finansiranja ovog sektora svakako predstavlja Hrvatska.

Ured za Udruge

U Hrvatskoj je Vlada, još u 1998. godini, uspostavila Ured za udruge³² sa ciljem obavljanja stručnih poslova iz djelokruga Vlade Republike Hrvatske u vezi sa stvaranjem uvjeta za saradnju i partnerstvo sa civilnim društvom u Hrvatskoj. Osnovni motiv za uspostavu ovog tijela u Republici Hrvatskoj je bilo približavanje EU i ispunjavanje uslova neophodnih za to. Ovo je neovisno administrativno tijelo koje direktno odgovara potpredsjedniku Republike Hrvatske. Ovaj Ured predstavlja također svojevrstan komunikacijski kanal između Vlade i civilnog društva i njegova uloga je da radi na jačanju i razvoju civilnog društva. Ured je, između ostalog, zadužen za praćenje implementacije Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva³³, za rad na kreiranju i predlaganje pravnih akata za djelovanje civilnog sektora, te za izradu programa i preporuka za finansiranje organizacija civilnog društva iz državnog budžeta, kao i iz predpristupnih fondova Europske Unije. U skladu s tim, Ured provodi projekte za potporu razvoju civilnog društva koje iz programa Europske komisije finansira i ugovara Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje Ministarstva finansija. Također, jedan od zadataka ovog Ureda jeste i procjena stanja civilnog društva, i u skladu sa tim procjenama i analizama, Ured donosi odluku o oblastima civilnog društva koje treba prioritetno podržati.

Do 2003. godine jedna od nadležnosti ovog Ureda bila je da upravlja dodjelom sredstava civilnom društvu i to onih sredstava koji dolaze sa državnog nivoa, kako bi se kompletan proces dodjele učinio transparentnijim i jednoobraznim. Ured je vodio proces objavljivanja javnih poziva, prijema aplikacija, te provjere formalnih uslova samih aplikacija. Ured je, također, pomagao državnim ministarstvima oko uspostave komisije koja bi odlučivala o samoj suštini i sadržaju aplikacija, odnosno Ured je pružao tehničku ekspertizu, a pojedina ministarstva stručnu. U prvih 5 godina postojanja, odnosno tokom trajanja centralizirane faze provedbe Programa dodjele finansijskih potpora udrugama, Ured je ukupno finansirao 1997 projekta ukupne vrijednosti od oko 105 miliona kuna. Istovremeno, Ured je obučavao državna ministarstva o procesima provođenja dodjele sredstava i postepeno počeo da delegira nadležnosti finansiranja civilnog društva državnim ministarstvima. I upravo se poslije 2003. godine uloga Ureda znatno promijenila. Naime, prešlo se na decentralizirani model finansiranja gdje glavnu nadležnost za provođenje finansiranja civilnog društva iz državnog budžeta imaju ministarstva, u skladu sa razvijenim Kodeksom pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje finansijske potpore programima i projektima udruga³⁴, dok je Ured zadržao nadležnost monitoringa i koordinacije dodjele sredstava. Uspostava Ureda i njegova uloga u prve 4 godine njegovog postojanja bila je da se objedine, izjednače i učine transparentnijim procesi dodjele sredstava iz različitih državnih administrativnih tijela. Sve do 2007. godine osnovni fokus Ureda bio je na finansiranju civilnog društva koje dolazi sa državnog nivoa, ali imajući na umu da 2/3 sredstava namjenjih za podršku civilnom društvu dolazi upravo sa županijskog i općinskog nivoa, Ured trenutno proširuje svoju ulogu monitoringa i koordinacije i na te niže nivoe vlasti.

S ciljem postizanja transparentnosti, i dobijanja jasnije i preglednije slike o projektima civilnog društva finansiranih iz državnog budžeta, Ured vodi bazu podatka svih projekata koji se finansiraju iz državnog budžeta.

Savjet za razvoj civilnog društva

Druga institucija za stvaranje odnosa i veze između vladinog i nevladinog sektora, jeste Savjet za razvoj civilnog društva,³⁵ koji predstavlja savjetodavno i stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske u svim pitanjima koji se direktno ili indirektno tiču civilnog društva. Savjet je sačinjen od predstavnika civilnog društva i predstavnika vlade, kao i tri stručnjaka iz civilnog društva za

³² Više o ovom Uredu na <http://www.uzuvrh.hr/defaulthrv.aspx>

³³ Zanimljiva činjenica jeste da je Ured razvio Nacionalnu strategiju stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2006. do 2011. godine tek u 2006 godini, što znači da nakon 8 godina svog postojanja, smatra da je neophodno prvobitno upoznati civilni sektor, i stvoriti kreditibilitet, i Udruge i sektora, pa tek onda pristupiti razvoju strategije.

³⁴ Ovaj kodeks je izradio Ured za udruge početkom 2007. i njime se uredaju osnovni standardi i načela postupanja tijela državne uprave i ureda Vlade Republike Hrvatske u postupku odobravanja finansijske potpore, te osnovna mjerila za finansiranje, kao i nadležnosti Savjeta za razvoj civilnog društva na praćenju, analiziranju i evaluiranju finansiranja iz državnog budžeta organizacija civilnog društva. Više o ovom kodeksu na: <<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/službeni/297093.html>>

³⁵ Više o Savjetu na <<http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=38>>, Posjećena 11.03.2009.godine

područja međunarodne saradnje, međusektorske saradnje i procesa pridruživanja evropskim integracijama. Savjet je zadužen da kontinuirano prati i analizira javne politike, te daje mišljenja i preporuke oko zakonskih rješenja koji na bilo koji način utiču na civilno društvo. Također, jedna od nadležnosti Savjeta jeste objedinjavanje i analiza godišnjih izvještaja tijela državne uprave o dodijeljenim potporama, te sudjelovanje u programiranju i utvrđivanju prioriteta za korištenje pretpristupnih programa i fondova Europske Unije.

Nacionalna zaklada za civilno društvo

Pored ove dvije institucije, Hrvatska vlada je, također, uspostavila i Nacionalnu zakladu za civilno društvo³⁶. To je javna zaklada koju je osnovala Republika Hrvatska posebnim

Zakonom, usvojenim u Hrvatskom saboru 16. oktobra 2003. godine, i koja radi na promicanju i razvoju civilnog društva, zatim promociji i razvoju filantropije, podsticanju saradnje i povezivanju OCD-ova, i koja razvija i finansira projekte za razvoj civilnog društva koristeći sredstva iz nacionalne lutrije. Zaklada pruža stručnu i finansijsku potporu programima koji podržavaju i podstiču održivost civilnog društva. Nacionalna zaklada se finansira iz sredstava državnoga budžeta, iz dijela prihoda od igara na sreću i nagradnih igara, te od osnovne imovine, donacija i ostalih prihoda. Međutim, Zaklada se ne oslanja samo na novčana sredstva dobivena iz iz dijela igara na sreću, već nastoji da pronađe i druge izvore finansiranja. Osnovna imovina Zaklade početkom osnivanja je bila 2 miliona kuna, dok je sada uvećana na 39.04 miliona kuna, što dovoljno govori o njenoj uspješnosti. Tokom četverogodišnjeg rada, Zaklada je putem javnih tendera i poziva, dodijelila finansijsku potporu za 878 projekta organizacijama civilnoga društva.

U svom radu Zaklada sarađuje sa poslovinim sektorom, tijelima državne uprave i civilnim društvom. Poslovnom sektoru pokušava da približi ideju doniranja za programe civilnog društva koji imaju općekorisne svrhe, te nastoji da ih, kroz predstavljanje zakonskog okvira za doniranje, amnimira za veće donacije. Također, vodi računa o vidljivosti svake donacije upućene iz poslovnog sektora.

Što se tiče saradnje da tijelima državne uprave, Zaklada prije svega nastoji da kroz edukacije i seminare približi dobrobiti jakog i dobro razvijenog civilnog društva predstavnicima vlade, te nastoji da zajedno sa njima pronađe modalitet saradnje vladinog i nevladinog sektora. Zaklada također radi na edukaciji vladinih službenika u oblastima strateškog planiranja prioriteta u razvoju zajednice i upravljanja. U saradnji sa tijelima državne uprave Zaklada također radi i na izradi standarda i procedura za raspodjelu sredstava državnog i lokalnog budžeta namijenjenih podršci programima i projektima organizacija civilnoga društva, u skladu sa međunarodnim standardima i načelom javnosti i odgovornosti u dodjeli i korištenju javnog novca.

U saradnji sa organizacijama civilnog društva Zaklada radi na izgradnji kapaciteta organizacija i na uvođenju standarda i dobre prakse u međusektorskoj suradnji organizacija civilnog društva na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, te povezivanje s međunarodnim donatorima. Također, Zaklada podstiče saradnju i umrežavanje organizacija civilnoga društva na svim razinama u Republici Hrvatskoj, kao i na evropskoj, odnosno međunarodnoj razini, te pruža potporu stvaranju platforme svih donatora civilnog društva u Republici Hrvatskoj. Kako bi obezbijedila veću vidljivost projekata organizacija civilnog društva i njihov uticaj na donosioce odluka, Zaklada vodi računa o prisutnosti organizacija u medijima i upoznavanju ostalih sektora o aktivnostima civilnog sektora.

³⁶ Više o Zakladi na <<http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/101>>, Posjećena 15.03.2009

Ono što je posebno bitno naglasiti, jeste da je Zaklada, u ključnom momentu, kada je došlo do povlačenja međunarodnih donatora, smanjenja njihovih donacija, pregrupisavanja i promjene u strukturi izvora finansiranja, uspjela svojim radom ostvariti i zadržati stabilnost civilnog sektora, te zaustaviti negativan trend u gašenju pojedinih organizacija zbog nedostatka finansijske podrške.

Obzirom da je već nakon 4 godine rada i djelovanja Zaklade, taj posao postao preobiman, izrađeni su planovi decentralizacije i nastojanja da se nadležnosti Zaklade oko raspolaganja sredstvima prenesu i na niže administrativne i teritorijalne jedinice.

3. Policy opcije

U ovom poglavlju bit će predstavljene dvije moguće policy opcije do kojih se došlo tokom istraživanja, kao i njihova opravdanost i ograničenja.

3.1. Opcija 1. Zadržavanje trenutnog institucionalnog i pravnog okvira za finansiranje organizacija civilnog društva uz određene modifikacije

Ova opcija predlaže zadržavanje institucionalnog okvira i nadležnosti za dodjelu sredstava sa nivoa države, ali uz značajne modifikacije pri izvođenju procesa dodjele sredstava. Predlaže se da Ministarstvo civilnih poslova BiH izvrši značajne izmjene u načinu dodjele sredstava kako bi se doprinijelo ostvarivanju svrshishodnog i učinkovitog finansiranja civilnog društva. To bi podrazumijevalo da finansiranje na državnom nivou ostane u ovlasti Ministarstva civilnih poslova, ali uz znatne izmjene procedura i postupka koje bi uključivale slijedeće:

- prilikom oglašavanja javnih poziva ministarstvo treba da označi koji su iznosi novca do kojih organizacije mogu prijavljivati svoje projekte
- Ministarstvo treba da usvoji politiku „manji broj projekata sa većim dodjeljenim iznosom“.
- Što se tiče ostavirvanja principa dugoročnog finansiranja i finansijske stabilnosti OCD-ova, bitno je da pojedina ministarstva, u skladu sa svojim strateškim planovima, odrede eventualne oblasti za saradnju sa OCD-ovima, te da se njihove aktivnosti finansiraju iz sredstava koje osigurava Ministarstvo civilnih poslova BiH. Imajući na umu da je većina strateških planova rađena za period od 2-5 godina, pretpostavka je da će i aktivnosti OCD-ova biti vezane za ovaj period, što bi svakako značilo finansijsku stabilnost organizacija, barem za taj predviđeni period.
- Kako bi ustanovilo trenutačne prioritete za finansiranje, potrebna je bolja informisanost ministarskog osoblja o civilnom sektoru i modalitetima saradnje. Ovo eventualno može da bude prepreka, jer je evidentan nedostatak saznanja o civilnom sektoru među ministarstvima, te je zbog toga neophodno, kroz razne vrste radionica i javnih kampanja, osigurati veću upoznatost ministarstva o civilnom društvu i potencijalnim modalitetima za saradnju.
- Ministarstvo treba da osigura veću kadrovsku opremeljenost u smislu zapošljavanja dodatnih ljudi za rad nad nadzorom i evaluacijom finansiranih projekata ili da eventualno dodijeli ove nadležnosti i zadatke postojećim kadrovskim strukturama unutar Ministarstva.
- Ministarstvo bi također, trebalo da usvoji praksu dostavljanja pisanih odgovora svim učesnicima javnog poziva o odobravanju i neodobravanju finansijske podrške,
- Ministarstvo treba da pristupi sklapanju ugovora o finansijskoj podršci sa organizacijama čiji su prijavljeni projekti i programi odobreni za finansiranje.

- Ministarstvo treba da dodatno unaprijedi procedure praćenja i ocjenjivanja provedbe finansiranih projekata i programa.
- Potrebno je, između ostalog, da se identifikuju oblasti civilnog društva koje su slabije i manje razvijene, te da se na tom polju ulažu značajna sredstva kako bi se podstakao i stimulirao razvoj civilnog društva u svim oblastima.

Nedostatak ove opcije je u tome što bi, pored uspostavljenih seta kriterija i pravila za dodjeljivanje grantova OCD-ovima, pa i dodatnog rada na transparentnosti ovog procesa, bilo teško izbjegći političke igre i dodjeljivanje grantova na ličnoj osnovi. Jer, činjenica je da će se, ako postoji želja da se naprave malverzacije tokom ovog procesa, lako naći način da se te malverzacije sproveđu, i to je jako teško iskorijeniti. Također, nedostak je taj što bi se ovom opcijom postiglo isključivo da procedure za dodjelu sredstava iz Ministarstva civilnih poslova BiH budu unaprijeđene, ali se ne bi doprinijelo ujednačavanju i uspostavljanju jednoobraznosti u procedurama dodjele sredstava na svim nivoima vlasti.

Također, ovu opciju ograničavaju dodatni tereti na budžetska sredstva koja moraju pratiti upošljavanje dodatnog osoblja u Ministarstvu civilnih poslova za efikasniji monitoring i evaluaciju finansiranih projekata, jer Ministarstvo civilnih poslova BiH trenutno nema ljudske kapacitete za taj dio posla, što ne predstavlja realnu, niti izvodljivu i preporučljivu opciju.

3.2. Opcija 2. Uspostava Ureda za saradnju sa nevladinim sektorom pri Vijeću Ministara BiH³⁷ i dodjeljivanje nadležnosti za finansiranje OCD-ova ovom Uredu

³⁷ Ovaj naziv ovog koordinirajućeg tijela je ponuđen u Sporazumu o saradnji Vijeća ministara BiH sa nevladnim sektorom i smatramo da nije najbolje izabran, jer to tijelo treba da sarađuje sa civilnim društvom što je širi pojam od nevladinih sektora, ali zbog konsistentnosti terminologije unutar raznih analiza koje se bavim ovim i sličnim pitanjima, odlučili smo zadržati ovaj naziv.

Ova opcija predviđa da nadležnost za finansiranje OCD-ova iz državnog budžeta bude prenesena na Ured za saradnju sa nevladnim sektorom koji tek treba da se uspostavi na nivou Vijeća ministara BiH. Formiranje ovog Ureda bi značilo da se po prvi put sistematski pristupa stvaranju pravnog i institucionlano sistema za podršku, razvoj i finansiranje civilnog društva. Uspostava ovog Ureda je predviđena i u Sporazumu i sva buduća sredstva za finansiranje organizacija građanskog društva iz prepristupnih fondova moraju biti odobrena od strane Ureda. Cilj ovako postavljenog institucionalnog okvira jeste povećavanje transparentnosti finansiranja nevladinih sektora, korištenje objektivnih kriterija pri donošenju odluka o finansiranju i uvođenje obaveze raspisivanja javnih konkursa i tendera. Na neki način se prirodno nameće ideja da ovaj Ured bude nadležan i za vođenje procesa finansiranja OCD-ova iz državnog budžeta, ali i iz budžeta sa nižih nivoa vlasti, imajući na umu da najveći dio sredstava za podršku civilnom društvu dolazi upravo sa tih nivoa. Naravno svjesni smo da je tehnički i politički teško izvodljivo da Ured na samom početku svog rada bude zadužen za objedinjavanje i dodjelu sredstava civilnom društvu iz budžeta svih nivoa vlasti u BiH. Preporuka je zato da u prvoj fazi Ured bude nadležan isključivo za sredstva koja dolaze sa državnog i entitetskog nivoa. Isto tako smatramo da bi Ured trebao zajedno sa predstvincima vlasti svih nivoa razradi Kodeks financiranja koji bi svi pa i niži nivoi vlasti bili u obavezi da primjenjuju. Tek nakon ujednačavanja praksi i procedura za dodjelu sredstava sa državnog i entiteskog nivoa i izgradnje kapaciteta za taj proces u skladu sa Kodeksom financiranja na ovim nivoima, Ured može da pristupi sistematicnjem finansiranju i sa nižih nivoa vlasti i monitoringu procesa dodjele sredstava civilnom društvu koji oni provode.

Također, prilikom razvoja sistema za dodjelu finansijske podrške civilnom društvu, ovaj Ured bi trebao da razmotri usvajanje nekih preporuka koje su navedene u prvoj policy opciji ove studije.

Između ostalog uspostava ovog Ureda bi doprinijela:

- da se ujednače procedure i prakse za dodjeljivanje grantova OCD-ovima na svim nivoima vlasti,
- da rad administrativnih tijela koja dodjeljuju grantove bude transparentniji i učinkovitiji,
- da se stvori jasnija i preglednija slika o finansiranju civilnog društva iz budžeta domaćih institucija.

Nadalje, kako bi se postigla potpuna svrha postojanja ovog koordinirajućeg tijela, neophodno je da u svakom ministarstvu, na svim nivoima vlasti, a koje izdvaja određene iznose za civilno društvo, budu prisutne ili osobe, ili pak sektori koji bi bili veza sa tim koordinirajućim tijelom.³⁸

Ove osobe ili sektori bi pružali stručnu podršku u procesu finansiranja i odabira projekata za civilno društvo, imajući na umu da ured ne može posjedovati expertizu za pojedine tematske oblasti i Ured bi pružao isključivo tehničku podršku cjelokupnom procesu finansiranja civilnog društva. Kao i u hrvatskom primjeru, predviđa se da, jednom kada se ujednače i koordiniraju procedure za dodjelu sredstava civilnom društvu, i kad se unaprijede kapaciteti lokalnih vladinih institucija za vođenje ovih procesa, u BiH treba ponovo se usvoji decentralizirani sistem dodjele sredstava.

³⁸ Ovdje se može pretpostaviti da već postojeći Sektor za saradnju sa nevladinim sektorom i razvoj civilnog društva, unutar Ministarstva pravde BiH, može da preduze upravo tu ulogu unutar tog ministarstva, odnosno da bude zaduženo isključivo za razvoj saradnje civilnog društva i ministarstva pravde.

3.3. Najbolje rješenje

Nakon sprovedenog istraživanja, dolazi se do zaključka je najefikasnija opcija za rješavanje problema finansiranja OCD-ova sa državnog nivoa upravo druga opcija, odnosno opcija gdje bi za finansiranje civilnog društva bio zadužen Ured za saradnju sa civilnim društvom, koji će biti uspostavljen na nivou Vijeća ministara BiH. Također, ovaj Ured bi bio zadužen za upravljanje finansiranjem civilnog društva iz IPA fondova što bi podrazumijevalo da posjeduje ekspertizu i poznaje pravila transparentnog i neovisnog finansiranja organizacija civilnog društva.

Prepostavka je da će se na ovaj način doći do boljih rezultata u finansiranju civilnog društva i ostvarivanju znatnije učinkovitosti u odnosu na raspoloživa sredstva.

4. Preporuke

Kako iz istraživanja proizilazi, neophodno je uspostaviti neovisno samostalno tijelo na državnom nivou, nedležno za pružanje podrške razvoju civilnog društva, uspostavljanju boljih odnosa sa vladinim sektorom, te njegovim sistematičnim finansiranjem. Tako da generalna preporuka treba da ide u smjeru uspostave tog tijela. Do tada, raspodjela finansijskih sredstava sa državnog nivoa treba da ostane u nadležnosti Ministarstva civilnih poslova BiH, koje će izvršiti određene izmjene u postupku i procedurama dodjele sredstava. Ovo treba da se posmatra isključivo kao prelazno rješenje, dok bi krajnje i najefektivnije rješenje problema sistematskog i transparentnog finansiranja civilnog društva iz budžeta domaćih institucija, bilo uspostava Ureda za saradnju sa civilnim društvom na nivou Vijeća ministara BiH. Preporuke koje slijede tiču se upravo tog Ureda.

Preporuke koje se odnose na novi Ured za saradnju sa nevladnim sektorom pri Vijeću ministara BiH:

1. Osigurati transparentnost u odlučivanju i dodjeljivanju grantova što, između ostalog, podrazumijeva:

- Kriteriji za odabir projekata, te način bodovanja i ocjenjivanja pojedinih kriterija moraju biti jasno definirani, te navedeni u samom pozivu.
 - Mora se odrediti iznos grantova do kojeg se organizacije mogu prijavljivati, odnosno napraviti sistem da se daju veći iznosi za manji broj organizacija, s tim da se veći dio projekta finansijski pokriva iz granta ministarstva, te tako ne dolazi u pitanje implementacija projekta.
2. Oslanjanje projekata, koji se finansiraju iz budžeta domaćih institucija, na strateške planove i na razvojen prioritete BiH općenito, kako bi se osigurali bolje koordinirani i strateški projekti te unaprijedila saradnja između OCD-ova i relevantnih institucija,
 3. Izrada kodeksa finansiranja OCD-ova iz budžeta domaćih institucija koji bi se trebao primjenjivati na svim nivoima vlasti. Kodeks treba obuhvaćati osnovne standarde i načela postupanja tijela državne uprave i Ureda za saradnju sa nevladinim sektorom u postupku odobravanja finansijske podrške, te osnovna mjerila za finansiranje kao i nadležnosti za praćenje, analiziranje i evaluiranje finansiranja iz državnog budžeta organizacija civilnog društva.
 4. Dodjela nadležnosti ovom Uredu za monitoring i evaluaciju finansiranih projekata civilnog društva na svim pa i nižim nivoima vlasti.

Preporuke koje se odnose isključivo na ministarstva na svim nivoima vlasti u BiH

1. Izgradnja kapaciteta u državnim ministarstvima, a koji se odnose na veću upoznatost ministarskih predstavnika sa civilnim društvom, njihovim aktivnostima i poljima ekspertize te modalitetima saradnje saradnje kao i o prednostima koje ministarstva mogu da ostvare kroz saradnju sa civilnim društvom
2. Izgradnja kapaciteta kod ministarskih predstavnika u smislu strateškog razmišljanja i određivanja potencijalnih oblasti za saradnju sa civilnim društvom, gdje ove dvije strane mogu da rade na partnerskoj osnovi, odnosno gdje ministarstvo može da prenese jedan dio svojih nadležnosti, za koje u datom momentu nema raspoloživih kapaciteta, na OCD-ove i tako osigura finansiranje OCD-ova iz državnog budžeta, ili pak, gdje ministarstvo može da u svom radu koristi ekspertize civilnog društva i drugi načini saradnje.
3. Određivanje jedne osobe, ili pak, uspostava odsjeka za civilno društvo unutar nekog od postojećih sektora u svakom od ministarstava, koji bi zajedno sa koordinirajućim tijelom radio na finansiranju civilnog društva iz budžeta tog određenog ministarstva.

Preporuke koje se tiču uticaja na razvoj civilnog društva:

1. Razviti jednu sveobuhvatnu razvojnu strategiju za civilno društvo koja će davati smjernice za sve radnje koje se tiču civilnog društva i njegovog finansiranja.
2. Ohrabriti izgradnju kapaciteta i jačanje onih OCD-ova koji nisu dovoljno zastupljene ili su slabe kako bi te organizacije bile u boljoj poziciji da odigraju ključnu ulogu u razvoju sektora koji pokrivaju razne tematske oblasti

5. Zaključak

Civilno društvo predstavlja okosnicu svakog demokratskog i otvorenog društva. Način izvodljivosti njegovog finansiranja iz budžeta domaćih institucija na jedan učinkovit i starteški način je oduvijek bilo kontravezno pitanja te je za sobom povlačilo niz drugih pitanja i dilema čijem rješavaju treba pristupiti što prije. A ovoj prblematici treba pristupiti na jedan odgovoran i ozbiljan način te utvrditi najbolje i najefikasnije metode i tehnike njegovog izvođenja, pritom uzimajući u obzir političku i socijalnu zbilju u BiH.. Odnosno finansiranje mora biti izvedeno

na način da minimizira eventualne malverzacije i zloupotrebe pri dodjeli te da ulije povjerenje građanima u organe koji dodjelju sredstava. Isto tako treba da bude izvedeno na starteški način koji će omogućiti da se pozitivno utiče na razvoj civilnog društva u BiH i da odigra značajnu ulogu u pomaganju BiH institucijama u ispunjavanju njihovih strateških ciljeva. Svjesni smo da preferirana opcija koja je ponuđena u ovoj studiji odnosno privremena centralizacija državnih i entitetskih finansijskih sredstava namjenjene za podršku civilnom društvu u koordinirajuće tijelo koje tek treba da bude uspostavljeno, znači velike promjene u trenutnom načinu finansiranja civilnog društva. Također je neizbjeglan otpor kod institucija vlasti za sistematicnije i učinkovitije rješavanje ovog pitanja ali uvođenje reda u finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta domaćih institucija je jedan od prioriteta Evropske Unije i nešto što svakako može da bude od prednosti za sve učesnike u procesu, uključujući institucije vlasti, OCD-ove i korisnike projekata.

Bibliografija:

1. "Analiza institucionalne saradnje između vladinog i nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini" Kronauer Consulting, 2008. Analiza dostupna na: <<http://www.kronauer-consulting.com/download/analiza-bos.pdf>>
2. *Civilni dijalog*, Ured za Udruge, Zagreb 2007
3. DFID-ov Praktični dokument: "Civilno društvo i dobro upravljanje", 2007
4. "Government Allocations for the NGO Sector in Bosnia and Herzegovina in 2007". SDC: 2008, Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)
5. Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action. International Program for Gender Issues and Peace building
6. Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje finansijske potpore programima i projektima udruga, Ured za Udruge, 2007
Dostupan na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/297093.html>
7. "Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2006-2011", Ured za Udruge, Zagreb 2005
8. NVO Index 2007, USAID dostupan na: http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex/2007/complete_document.pdf
9. „Nevladin sektor u BiH“, <www.soros.org.ba/docs_pravo/ustav_txt/mr_fadil_sero_i_mr_milan_mrdja.doc> Posjećeno 13.02.2009
10. *Podrška angažmanu civilnog društva vezano za rad Ministarstva pravde i Ministarstva sigurnosti BiH, Izvještaj o prvoj fazi*, Atos Consulting, juli 2008" dostupan na <http://ukinbih.fco.gov.uk/resources/8755787/9352288/9352300/scs-engagement-loc>
11. Saopštenje komisije za evropsko vijeće i parlament, „Strategija proširenja i ključni izazovi 2008.-2009.“ Brussels, 6.11.2007, COM(2007) 663 final
12. Singleton, Jr., Royce A. Straits, Bruce C. "Pristupi sociološkog istraživanja". 4rd. Ed. Oxford: Oxford University Press. 2005
13. Solunski program za Zapadni Balkan - Evropsko Partnerstvo - 16. juni 2003. Council Decision on the Principles, Priorities and Conditions Contained in the European Partnership with Bosnia and Herzegovina and Repealing Decision 2006/55/EC, Brussels, 6.11.2007
14. Sporazum o Stabilizaciji i pridruživanju dostupan na http://www.dei.gov.ba/pdf/SSP-BiH_engleski_glavni_tekst.pdf
15. Sporazum o saradnji Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora, 2007, dostupan na: <http://www.civilnodrustvo.ba/files/docs/SPORAZUM_Vijece_ministara_i_NVO.doc>
16. Srednjoročni strateški plan Ministarstva pravde BiH 2009-2011, strana 26, dostupan na :

http://www.mpr.gov.ba/userfiles/file/Strate%C5%A1ko%20planiranje/14__SSP_MP_BiH_-_BJ.pdf

17. Strategiju za reformu sektora pravde, strana 34, dostupnu na: http://www.mpr.gov.ba/userfiles/file/Projekti/SRSP_u_BiH_-_BJ.pdf

18. USAID, Izvještaju o civilnom društvu u BiH za 2008. godinu,

19. „Velić, Aida „Učešće organizacija građanskog društva u procesu evropske integracije“ Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika, Sarajevo, Fond Otvoreno društvo Soroš, 2007/2008

20. Ž.Papić u „Politike međunarodne podrške zemljama jugoistočne Evrope, (ne)naučene lekcije u Bosni i Hercegovini“, Fond otvoreno društvo Soroš, Sarajevo 2001

21. Delegacije Evropske komisije u Bosni i Herzegovini. Gdin. Kourkullas na konferenciji:“ Financial Assisatnce in terms of IPA“ održanoj 8. oktobra 2008. godine u Sarajevu

Web stranice:

<<http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pagelD=38>> posjećena 11.03.3009

<<http://www.abanet.org>>. Posjećena 22.02.2009

<http://www.uk.atosconsulting.com/en-uk/markets/international_funding_agencies>. Posjećena 16.01.2009

<<http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/101>>, Posjećena 15.03.2009

<<http://www.mpr.gov.ba/bs/str.asp?id=282>>, Posjećena 11.02.2009

**Prilog 1:
Upitnik za organizacije
civilnog društva**

UPITNIK

o finansiranju organizacija civilnog društva iz budžeta domaćih institucija

Ovaj upitnik je napravljen za potrebe istraživanja pod nazivom „Finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta domaćih institucija - case study Ministarstvo civilnih poslova BiH“, a koje se sprovodi u okviru Programa istraživanja u oblasti javnih politika 2008., pod pokroviteljstvom Fonda Otvoreno društvo BiH.

Upitnik ima za svrhu da pokaže kakvi su stavovi organizacija civilnog društva o postupku dodjele grantova iz budžeta domaćih institucija, te gdje su osnovne smetnje i prepreke za efikasno i sistemsko pružanje podrške civilnom društvu.

Upitnik je anoniman i namijenjen isključivo organizacijama civilnog društva koje su do bile finansijska sredstva od Ministarstva civilnih poslova u 2008. godini, te se i pitanja tiču procesa dobijanja granta.

Molimo Vas da svako pitanje pažljivo pročitate i na njega odgovorite.

Rezultati dobijeni na ovaj način koristit će se isključivo za svrhe ovog istraživanja.

Unaprijed hvala na odvojenom vremenu i saradnji.

Datum intervjuja	Naziv organizacije (opciono)

1. Je li ovo prvi put da se prijavljujete za finansijska sredstva koja se dodjeljuju iz budžeta domaćih institucija? Ako je vaš odgovor negativan, kada i na koje pozive ste se ranije prijavljivali?

2. Kakva su vaša dosadašnja iskustva sa prijavljivanjem na pozive koje objavljaju domaće institucije općenito?

3. Na koji ste način bili obavješteni od strane Ministarstva civilnih poslova da ste dobili finansijska sredstva za svoj projekat?

4. Jeste li upoznati sa kriterijima i pravilima na osnovu kojih se dodjeljuju grantovi?

DA NE DJELOMIČNO

5. Jeste li potpisali ugovor o donaciji sa Ministarstvom?

DA NE NE ZNAM

6. Jeste li dobili puni iznos sredstava za koje ste se i prijavili? Ako niste, jeste li upoznati na koji način, odnosno na koje projektne aktivnosti trebate da utrošite ta sredstva?

7. Jeste li upoznati sa Vašim obavezama prema Ministarstvu civilnih poslova u smislu izveštavanja ? Koje su to vaše obaveze?

8. Znate li kakve su metode monitoringa i evaluacije Vašeg projekta od strane Ministarstva civilnih poslova?

9. Smatrate li da je proces dodjele grantova dovoljno transparentan?

DA NE NE ZNAM

10. Šta treba da se promjeni pa da proces dodjele sredstava bude transparentniji?

11. Šta mislite kako se proces dodjele grantova civilnom društvu na nivou države može efikasno i sistematski regulisati?

HVALA NA SARADNJI

Prilog 2: Spisak organizacija kojima su dodjeljeni grantovi od strane Ministarstva civilnih poslova BiH u 2008. godini

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 15. stav (2) Zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2008. godinu («Službeni glasnik BiH» broj 17/08) i člana 8. stav (3) Odluke o kriterijima za dodjelu grant podrške neprofitnim organizacijama i pojedincima za 2008. godinu («Službeni glasnik BiH» broj 39/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, na 54. sjednici održanoj 03. 07. 2008. godine, donijelo je

O D L U K U o dodjeli grant podrške neprofitnim organizacijama i pojedincima za 2008. godinu

Član 1.

(1) Ovom Odlukom dodjeljuju se sredstva grant podrške za 2008. godinu sljedećim subjektima:

1.	Dnevni centar za stare osobe Banja Luka	Dnevni centar za stare osobe	5.000 KM
2.	Udruženje "Kupujmo i koristimo domaće-kvalitetno proizvedeno u BiH" Sarajevo	Zdravo i poslovno okruženje i razvoj bh privrede	5.000 KM
3.	Fondacija "Iskra Znanja" Sarajevo	Međunarodni festival "Iskre znanja 2008."	6.000 KM
4.	Ferijalni savez u BiH Sarajevo	Obezbjedivanje povlastica za imaoce omladinskih kartica EURO>26, ISIC i FS BiH	10.000 KM
5.	Udruženje "H.O. Međunarodni forum solidarnosti" Gračanica	Međunarodni radni kamp za mlade Franko Betoli "Srebrenica put ka novoj Evropi"	10.000 KM
6.	Udruženje terapije bola u BiH Sarajevo	Internacionalni Edukacioni kurs iz terapije bola u 4 grada-Prijedor, Brčko, Jajce, Konjic	5.000 KM
7.	Bošnjačko KUD "Behar" Maoča Brčko	IV Međunarodna smotra folklora Maoča 2008.	5.000 KM
8.	Banjalučke mažoretkinje-Primera ML Laktaši-Banja Luka	Međunarodni festival mažoretkinja	5.000 KM
9.	Udruženje "Obrazovanje gradi BiH Sarajevo	Učimo o ljudskim pravima	9.500 KM
10.	Fuad Abdullah Seferagić	TV SPOT za XVIII festival islamske duhovne pjesme Istanbul	2.000 KM

11.	Centar za djecu sa višestrukim smetnjama "Koraci nade" Tuzla	Moja porodica i ja	5.000 KM
12.	Humanitarna organizacija "Partner" Banja Luka	Jačanje sposobnosti omladine za uočavanje ključnih pitanja za osobe sa invaliditetom	4.000 KM
13.	Udruženje omladine sa invaliditetom "Infopart" Banja Luka	Moj asistent	5.000 KM
14.	Udruženje altruista za pomoć osobama sa mentalnom retardacijom "Svjetlo" Sarajevo	Volonterizam u BiH Konferencija	10.000 KM
15.	Udruga pisaca "Široki pogledi" Široki Brijeg	Osnivanje časopisa za osnovno obrazovanje	4.000 KM
16.	Udrženje likovnih umjetnika "Krušnica" Bosanska Krupa	Likovna kolonija	3.000 KM
17.	Udruženje muzičkih umjetnika RS Banja Luka	Bosanska Krupa	10.000 KM
18.	Udruženje KUD "Bratstvo" Ripač Bihać	Klasika za vas	5.000 KM
19.	Udruženje "Istina za pravdu" Tuzla	Međunarodni festival folklor-a Ripač 08	5.000 KM
20.	UAKUD u BiH Sarajevo	Međunarodni festival smotra narodnih bošnjačkih igara Novi Pazar 08	5.000 KM
21.	Medžlis islamske zajednice Ključ	Istorjsko-dokumentacioni centar	5.000 KM
22.	NVO "Budi moj prijatelj" Sarajevo	Jačanje KUD amaterizma u BiH	5.000 KM
23.	Udruženje "Bosanski savjet za pomoć" BOSPO Tuzla	Kulturno-vjerska manifestacija Dovište Ključ	5.000 KM
24.	Omladinska informativna agencija OIA	Kreiranje uslova za demokratsko učešće romske populacije na Lokalnim izborima 08	5.000 KM
		Podrška radu državnog Koordinacionog tijela za implementaciju i monitoring Akcionog plana za rješavanje problema Roma	5.000 KM
		Informisanje i socijalna inkluzija mladih u BiH	5.000 KM

Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika 2008-2009

25.	Udruženje postdiplomaca i magistara RS Banja Luka	Mapiranje tržišta rada mladih BiH	30.000 KM
26.	NVO "Djeca-stubovi svijeta" Sarajevo	Mi djeca BiH , u BiH i dijaspori	7.000 KM
27.	Savez odreda izviđača Kantona Sarajevo	Takmičenje poletarača "Osvoji zvjezde"	5.000 KM
28.	Unija studenata Univerziteta "Džemal Bijedić" Mostar	Uspostavljanje i jačanje studenskog informativnog centra	5.000 KM
29.	Asocijacija za Kulturu, Obrazovanje i Sport Zenica	Posjetiteljska karavana povratnicima	5.000 KM
30.	Fondacija za kreativni razvoj Sarajevo	Mediji za socijalnu uključenost mladih-ekranizacija omladinskog sektora u BiH	7.000 KM
31.	JU OŠ "Gornje Prekounje Ripač-Bihać	Romi u nastavi Pomoći djeci sa posebnim potrebama	10.000 KM
32.	Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama- "CROPS" Lukavac	Program prevencije ovisnosti, razvijanje svijesti o posljedicama opojnih sredstava	5.000 KM
33.	Udruga roditelja za borbu protiv ovisnosti Mostar	Grupe za podršku roditelja i članovima obitelji i lokalne SOS telefonske linije	2.000 KM
34.	Udruga unisport "Sporty" Ljubuški	Univerzalna sportska škola	3.000 KM
35.	Udruženje distrofičara Doboј	Znanjem gradimo budućnost	3.500 KM
36.	Caritas Biskupske konferencije BiH Sarajevo	Razvoj struktura kućne njegе u BiH	10.000 KM
37.	SPKD "Prosvjeta" Pale	Balkanski festival frule 2008.	10.000 KM
38.	Udruženje slijepih građana u BiH Sarajevo	Podrška djelovanju i prioritetne aktivnosti	25.000 KM
39.	Izbjeglički servis za povratak-RRS Drvar	Kulturno ljeto Drvar 2008	30.000 KM
40.	Udruženje geologa BiH Sarajevo	III Savjetovanje geologa BiH sa međunarodnim učešćem	5.000 KM
41.	Caritas Biskupije Banja Luka	Kućna njega starih i nemoćnih osoba	7.000 KM
42.	Srpska pravoslavna	Promocija vjerskog i	25.000 KM

	crkvena opština u Sarajevu-Saborna crkva	pokloničkog turizma u BiH i Projekat Biblioteka sa Klubom mlađih i volonterskim klubom	
43.	KUD "Romanjska vrela "Mokro"	Priprema obrada i licenciranje koreografije igara sarajevsko- romanjske regije	3.000 KM
44.	UG Viakult Office Sarajevo	5 Kids Festival Sarajevo	5.000 KM
45.	Savjet mlađih u BiH Sarajevo	Omladinski aktivizam u FBiH i RS	5.000 KM
46.	Humanitarno-karitativna organizacija "Kruh Sv. Ante" Sarajevo	Medicinska pomoć djeci sa posebnim potrebama i starim i nemoćnim osobama	34.274 KM
47.	Partnerski omladinski pokret Banja Luka	Ex-Yu Rock festival Krupa na Vrbasu	5.000 KM
48.	Albansko kulturno društvo "Besa" Sarajevo	Izдавanje bosansko- albanskog rječnika	2.000 KM
49.	H.O. "Alfa" Bihać	Edukativno-kreativni centar za mlade,romske zajednice Bihać	2.000 KM
50.	Udruženje građana Veronikin rubac Banja Luka	Pomoć u kući trećoj životnoj dobi	5.000 KM
51.	MDD "Merhamet" Doboj	Pomoć nepokretnim osobama koji žive sami	10.000 KM
52.	Univerzitetски klub malog fudbala "Student" Banja Luka	Univerzitetski sportski program	5.000 KM
53.	Udruženje "Žena BiH" Mostar	Mali telefon-dječiji SOS telefon	5.000 KM
54.	Udruženje "Asocijacija studenata Srebrenice" Srebrenica	Podrška mlađim povratnicima u ruralnim sredinama Srebrenice	5.000 KM
55.	UGM "Sumeja" Tuzla	Magazin za ženu i porodicu "Bosanska sumeja"	3.000 KM
56.	U.G. Bosanske Krajine Sarajevo	Povratak izbjeglih i raseljenih lica "Održivi povratak"	5.000 KM
57.	Hrvatska kulturna zajednica u FBiH Mostar	Knjiga "Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata Srednjobosanskog područja"	5.000 KM

Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika 2008-2009

58.	U.G. Majka Terezija Vareš	Pružena ruka	5.000 KM
59.	Udruženje gluhih i nagluhih kantona Sarajevo	Učešće na kampu EU gluhe omladine "EUDY" kamp Beograd	2.000 KM
60.	UHD "Bosanske rukotvorine"-BH crafts Tuzla	Čuvari starog zanata-zikanje-promocija i zaštita kulturnog naslijeđa u BiH	3.000 KM
61.	Studentska mreža Erasmus-Erasmus students network Sarajevo	Jugostična evropska konferencija (South Eastern Platform-Sarajevo)	4.000 KM
62.	SOS telefon 1209 Kasindo, Istočno Sarajevo	Međunarodni projekat: Jedinstveni evropski broj SOS telefona u 40 zemalja	7.000 KM
63.	Međunarodni forum Bosna Sarajevo	International Conference on Unit and Plurality in Europe Mostar	10.000 KM
64.	Triatlon asocijacija u BiH Sarajevo	V Međunarodni triatlon kup "Kulin Ban Boračko jezero 2008"	10.000 KM
65.	Islamic Relief BiH Sarajevo	Školski pribor za djecu bez jednog ili oba roditelja	10.000 KM
66.	U.G. Naša realnost Sarajevo	Dokumentarno-humanistički TV serijal "Naša realnost"	5.000 KM
67.	Udruženje žena oboljelih od karcinoma dojke "Gea" Bijeljina	Edukacijom protiv raka dojke	5.000 KM
68.	Dis-Pozorište mladih Banja Luka	FAMA BiH (Festival amaterske monodrame BiH) Banja Luka	5.000 KM
69.	Udruženje Građanki "Lasta" Drvar	Družimo se zajedno	5.000 KM
70.	Ars Aevi Sarajevo	Podrška godišnjoj aktivnosti Ars Aevi-Art depo Ars Aevi-prezentacija promocija i zaštita kolekcije Ars Aevi	10.000 KM
71.	Koordinaciono odbor mladih u BiH Sarajevo	Koordinacija studentskih unija	10.000 KM
72.	UG Informativni centar za	Korak ka Evropi II-Prava	5.000 KM

	osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla	osoba sa invaliditetom i politike u JI Evropi	
73.	Bošnjačko KUD "Mula Alija Sadiković	Ljetnje večeri Janje 2008.	5.000 KM
74.	UG Mladi zajedno u EU Tuzla	Istraživanje tržišta za razvoj poduzetništva i umrežavanje mladih poduzetnika na području Tuzle	4.000 KM
75.	IZ u BiH Agencija za certificiranje halal kvalitete Tuzla	Halal kvaliteta-Šansa za BiH II faza	5.000 KM
76.	Asocijacija mladih za Evropu Lukavac	Učešće na međunarodnom nogometnom turniru za dječake do 12 godina Austrija	3.000 KM
77.	Regionalno udruženje studenata Srednje Podrinje	Program rada 2008.	5.000 KM
78.	Udruženje "Drina" Srebrenica	Ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje povratnika i domicilnog stanovništva u opštinama Bratunac i Srebrenica	4.000 KM
79.	Udruženje Student Sarajevo	Informativni časopis Student	4.000 KM
80.	Medžlis IZ Zvornik	Kaimijini dani 2008.	5.000 KM
81.	Sportsko udruženje gluhih i nagluhih "Mladost" Kantona Sarajevo	Rehabilitacija i resocijalizacija osoba sa oštećenim slušom kroz sport	3.000 KM
82.	UG "Oaza" Trebinje	Jednake mogućnosti za sve	3.000 KM
83.	Savez slijepih RS Banja Luka	Manifestacije u oblasti kulture u 2008.	10.000 KM
84.	UG "BIHAMK" Sarajevo	Evropska povelja o cestovnoj sigurnosti	5.000 KM
85.	Udruženje "Donorska mreža u Kantonu Sarajevo" Sarajevo	Udruženje "Donorska mreža u Kantonu Sarajevo" Doniranje organa	5.000 KM
86.	UDAS Republike Srpske Banja Luka	Mapiranje lokalnih zajednica u BiH	15.000 KM
87.	UG oboljelih od karcinoma "Nada" Jajce	Vratite nam osmjeh na lice	5.000 KM

Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika 2008-2009

88.	KUD "Izvor 2008" Kiseljak	Obucimo našu djecu, drugi su ti pomogli da bi ti pomogao njima	4.000 KM
89.	Udruga gluhih i nagluhih osoba "SLUH" Mostar	Znakovi razumjevanja	10.000 KM
90.	Udruženje Bošnjačke omladine "Gazija" Kiseljak	Podučimo sebe da kažemo drogi ne	12.000 KM
91.	Centar za mlade "Čuvari smijeha" Banja Luka	Pogled.net Njegovanje kreativnosti i saradnja mladih pozorišnih stvaraoca i pozorišnih grupa iz BiH	5.000 KM
92.	OK invalida" Banja Luka"	Rehabilitacija djece sa tjelesnim oštećenjem- invalida kroz bavljenje sportom	20.000 KM
93.	Slavistički komitet Sarajevo	Pravopis bosanskog jezika: drugo, dopunjeno i izmjenjeno izdanje Akcentska norma bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika Biblioteka Bosnistika pokretanje	10.000 KM
94.	Udruženje građana oboljelih od distrofije Tuzlanskog kantona Tuzla	Podrška "MIOBLAST" DOO Preduzeće za zapošljavanje invalidnih lica	5.000 KM
95.	UG Ključ budućnosti Ključ	Kulturom i tradicijom u EU	3.000 KM
96.	Fondacija Bosanskohercegovačaka inicijativa žena Sarajevo	Pristup pravima obrazovanja osobama pod međunarodnom zaštitom u BiH	5.000 KM
97.	Unija paraplegičara i oboljelih od dječije paralize u BiH Sarajevo	I Kongres unije Banja Luka	10.000 KM
98.	KUD "Janj" Donji Vakuf	Gostovanja Novi Pazar, Turska	5.000 KM
99.	Dom za djecu ometenu u tjelesnom ili psihičkom razvoju Marija naša nada Široki Brijeg	Nabavka didaktičke opreme i pomagala	5.000 KM
100.	Savez gluhih i nagluhih	Pobjedimo prepreke	18.000 KM

	BiH Mostar	između geste i govora educiranjem zajednice i osposobljavanje gluhih i nagluhih za konkurentnost na modernom tržištu rada	
101.	Resursni centar za mlade Prijedor	Uključivanje mlađih sa posebnim potrebama u društveni život lokalne zajednice	10.000 KM
102.	Klub skakača u vodu «Mostari» Mostar	Festival skokova sa starog mosta 08	5.000 KM
103.	Centralno KUD Veselin Masleša Banja Luka	Međunarodni festival folkloru «Banja Luka» 2008.	10.000 KM
104.	Inicijativa mlađih RS Banja Luka	Omladinska konferencija o bolonjskom precesu	8.000 KM
105.	UG «Bolja budućnost «Privor-Voljevac G. Vakuf-Uskoplje	Kult.-sportska manifestacija «Dani otpora Privor 1992-Dani slobode Privor 2008.	5.000 KM
106.	ANU BiH Sarajevo	Naučni skup «Lajos Thaloczy-istoričar i funkcioner bh uprave	8.000 KM
107.	Matica hrvarska u Sarajevu Sarajevo	Edicija «Hrvatska književnost BiH u 100 Knjiga»	7.000 KM
108.	Centar za kulturu dijaloga Sarajevo	Debatom do boljeg sutra	8.000 KM
109.	Zadružni savez BiH Sarajevo	Ekologija u poljoprivredi	20.000 KM
110.	HKUD «Seljačka sloga» Trebižat Čapljina	Međunarodni festival klapa Trebižat	12.000 KM
111.	Udruženje «Pravnik» Sarajevo	International Summer School Sarajevo	5.000 KM
112.	KK «Slavija» Istočno Sarajevo	Škola košarke i organizacija Evropskog prvenstva za kadete	15.000 KM
113.	Društvo za civilne aktivnosti STELLA Istočno Sarajevo	Razvoj turističkih potencijala Trebevića	5.000 KM
114.	Udruženje «Vedar osmjeħ» Bileća	Rehabilitacijom do zdravijeg života	4.000 KM
115.	Udruga za edukaciju, prevenciju, savjetovanje i unaprijeđivanje odgoja i	Prevladavanje komunikacijskih barijera	5.000 KM

Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika 2008-2009

	obrazovanje djece i mladeži sa posebnim potrebama «Školica» Mostar		
116.	Udruženje «Glas žene» Bihać	Saradnja građana i vlasti u MZ opštine Bihać u cilju izgradnje demokratskog društva	5.000 KM
117.	Panevropska unija BiH Sarajevo	Međunarodna konferencija BiH kao mjesto dijaloga kultura Sarajevo	10.000 KM
118.	Udruženje likovnih umjetnika USKantona Bihać	Međunarodna likovna radiona «Umjetnošću čuvajmo kulturnu baštinu»	5.000 KM
119.	Župni ured Gradnici/fra marinko Šakota župnik	Danu fra Didaka Buntića	5.000 KM
120.	IAESTE BiH Udruženje za međunarodnu razmjenu studenata Banja Luka	Organizacija međunarodnog seminara «JUMP 2008» U BiH Banja Luka	5.000 KM
121.	Udruženje osoba sa posebnim potrebama «Nada» Rudo	Ljudska prava invalidnih osoba	5.000 KM
122.	Društvo za zaštitu kulturno-povijesnih i prirodnih vrijednosti Jajce	Muzej II zasjedanja AVNOJ-a rekonstrukcija	20.000 KM
123.	UG. ACED Banja Luka	Poslovni inkubator i vođenje karijere	5.000 KM
124.	KUD «Slavija» I.Sarajevo	Folklor bez granica	4.000 KM
125.	Omladinski savjet Vlasenica	Omladinski hostel	5.000 KM
126.	Asocijacija alumni Centra za interdisciplinarne postdiplomske studije Sarajevo	Inicijativa za osnivanje Foruma za evropske integracije	7.000 KM
127.	Udruženje potrošača «Zvono» Bijeljina	Promocija i edukacija o zaštiti potrošača na području opština Ugljevik i Lopare	3.000 KM
128.	Omladinski savjet Pale	Istraživanje studentske populacije u okviru implementacije zakona o studentskom standardu	5.000 KM
129.	Medureligijsko vijeće u	Monitoring stanja prava	10.000 KM

130.	BiH Sarajevo KUD «Miloš Dujić-Mišo Čelinac	na slobodu vjere u BiH 4. Smotra folklora «Čelinac2008.	3.000 KM
131.	SPC Crkvena pravoslavna opština u Sarajevu	Ospozobljavanje i uređivanje Arhive SPC Crkvene opštine u Sarajevu	5.000 KM
132.	Udruženje Bezdan Sarajevo	Servis medicinske i socijalne pomoći stariim, bolesnim i socijalno ugroženim licima	5.000 KM
133.	Crveni križ Tuzlanskog kantona Tuzla	Protiv diskriminacije manjinskih povratnika u procesu zapošljavanja i ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu	5.000 KM
134.	Vrhbosanska nadbiskupija-Nadbiskupski ordinariat vrhbosanski Sarajevo	Izdavanje monografije o sarajevskoj katedrali	6.000 KM
135.	Udruga za održivi razvoj Mostar	Prevencija alkoholizma kod mladih	5.000 KM
136.	Hrvatska akademska zajednica Mostar	«Gaudeamus»	5.000 KM
137.	Udruženje građana za promociju obrazovanja Roma «Otaharin» Bijeljina	Mala Ljetnja škola za romsku djecu 2008.	5.000 KM
138.	Udruženje za pomoć licima sa posebnim potrebama «Podrška» Sokolac	I mi imamo pravo na zaposlenje Pomožimo da toplige i sretnije dočekaju proljeće	10.000 KM
139.	Jevrejsko Kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo «La Benevolencija» Sarajevo	Časopis «Jevrejski glas»	3.000 KM
140.	Savez žena oboljelih od raka dojke «Iskra» Banja Luka	Edukacijom protiv raka dojke	8.000 KM
141.	Udruženje paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida Trebinje	Da učimo zajedno	10.000 KM
142.	Udruženje paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida regije Doboј	Za naše bolje sutra	6.000 KM

Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika 2008-2009

143.	Udruženje ekonomista RS «S.W.O.T.» Banja Luka	Izgradnja kapaciteta za evropske integracije u opštinama Banja Luka, Laktaši i Čelinac	10.000 KM
144.	UG «Društvo za edukaciju, ekologiju i ekonomiju-3E» Tuzla	Program rada za 2008.	10.000 KM
145.	Savez studenata FbiH Sarajevo	Značaj literature u procesu očuvanja i razvoja pozitivnih vrijednosti kod mladih u područjima povratka	5.000 KM
146.	Centar za evropske integracije i edukaciju-EU centar Tuzla	Primarna prevencija narkomanije	11.000 KM
147.	COSI Sarajevo	Edukacija građana BiH u svrhu promocije i podizanja ugleda BiH	15.000 KM
148.	Udruženje «Kulturart» Banja Luka	Dječije carstvo-Tamaris 2008.	3.000 KM
149.	NVO Ženski centar Trebinje	Međunarodna konferencijsko-teorija zakonodavstva u BiH Proslava Dana Evrope	10.000 KM
150.	Savez udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima RS	Validna baza podataka-osnov za kvalitetnija prava osoba sa umanjenim intelektualnim sposobnostima u zakonodavstvu i praksi	10.000 KM
151.	Sportsko udruženje Škola fudbala «Olimp» Pale	Ljetnja škola fudbala 2008.	5.000 KM
152.	NGO Krajina Banja Luka	Organizovanje 1. Međunarodnog sajma ekoloških proizvoda «Suport Balkan Organic 2008.»	3.000 KM
153.	Centar za međunarodne odnose Banja Luka	Civilno društvo BiH i evroatlanske integracije	3.000 KM
154.	UG «Educa» Gradiška	Kulture svijeta	4.000 KM
155.	FK Leotar Trebinje	Organizacija međunarodnog turnira Trebinje 2008.	8.000 KM
156.	Gradska organizacija slijepih Banja Luka	Opismenjavanje kasnije oslijepljelih na Brajovom	5.000 KM

		pismu
157.	FK «Krajina» Banja Luka	Fudbalski turnir za djecu od 10-12 godina
158.	Besjeda Banja Luka	Mini sajmovi knjiga
159.	SOS-Kiderdorf International BiH Sarajevo	Jačanje porodica
		5.000 KM
		20.000 KM
		5.000 KM

(2) Ukupno raspoloživa sredstva za dodjelu grant podrške neprofitnim organizacijama i pojedincima za 2008. godinu iznose 1.150.274,00KM i nalaze se u tekućoj rezervi Budžeta institucija Bosne i Hercegovine za 2008. godinu.

Član 2.

Korisnici sredstava iz člana 1. ove Odluke dužni su izvještaj o namjenskom utrošku dodjeljenih sredstava dostaviti Ministarstvu civilnih poslova i Ministarstvu finansija i trezora u rokovima propisanim članom 22. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 61/04).

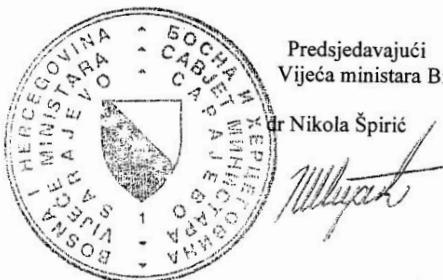
Član 3.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo finansija i trezora i Ministarstvo civilnih poslova.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u «Službenom glasniku BiH».

VM Broj 111 /08
03.07.2008.godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH

dr Nikola Spirić

Fond otvoreno društvo BiH pokrenuo je Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika početkom 2004. godine. Osnovni cilj programa je unaprijeđenje istraživanja i analize javnih politika kako bi se potaknuo argumentovani dijalog i razvio takav način donošenja odluka u oblasti javnih politika koji će počivati na relevantnim informacijama i realnim opcijama.

Program obuhvata edukaciju iz oblasti istraživanja javnih politika, stipendije za istraživanje i mentorstvo u toku istraživanja. Do sada je, u okviru ovog programa, stipendirano 48 istraživača.

Sva istraživanja su dostupna na www.soros.org.ba.